

DASAR PENGAJARAN DAN PEMBELAJARAN

(SEMAKAN 2016)

DASAR PENGAJARAN DAN PEMBELAJARAN UKM

Senarai Kandungan

I.	PENYATAAN DASAR	7
II.	PENGAJARAN, PEMBELAJARAN DAN PENYELIAAN	7
A.	PENGAJARAN:.....	7
B.	PENYELIAAN.....	8
C.	PEMBELAJARAN:.....	8
III.	FASA REKABENTUK.....	9
A.	REKA BENTUK DAN PENYEMAKAN KURIKULUM.....	9
B.	PROGRAM PERANTARA AKADEMIK	11
IV.	FASA PENYAMPAIAN.....	12
A.	PENGALAMAN PEMBELAJARAN MENYELURUH.....	12
B.	PEMBELAJARAN BERPUSATKAN PELAJAR	23
C.	PEMBELAJARAN SEPANJANG HAYAT.....	24
D.	e-PEMBELAJARAN	26
E.	ETIKA PENULISAN AKADEMIK.....	30
F.	LATIHAN INDUSTRI DAN KOMUNITI	33
G.	KEUSAHAWANAN DAN INOVASI	37
H.	PEMINDAHAN KREDIT	39
I.	PEMBANTU PENGAJAR SISWAZAH	41
V.	FASA PENTAKSIRAN DAN PENILAIAN.....	42
A.	PENTAKSIRAN PELAJAR.....	42
B.	PENILAIAN PELAJAR	44
C.	PENILAIAN PROGRAM PENGAJIAN OLEH PEMERIKSA LUAR	46
D.	AUDIT DAN AKREDITASI PROGRAM	47
VI.	PENUTUP	49
	LAMPIRAN A: Garis Panduan Program Perantara Akademik.....	50
	LAMPIRAN B: Garis Panduan Pemindahan Kredit	56
	LAMPIRAN C: Garis Panduan Penilaian Program Pengajaran Oleh Pemeriksa Luar	61

GLOSARI

Akreditasi pembelajaran berdasarkan pengalaman terdahulu (APPT)

Proses sistematis yang melibatkan identifikasi, dokumentasi dan pentaksiran terhadap pembelajaran berdasarkan pengalaman terdahulu seperti ilmu pengetahuan, kemahiran dan sikap, untuk menentukan tahap seseorang individu mencapai hasil pembelajaran yang diinginkan, bagi mengakses sesuatu program pengajian.

Kerangka Kelayakan Malaysia

Huraian atau deskripsi sistem pendidikan kebangsaan, yang difahami di peringkat antarabangsa, yang menjelaskan semua kelayakan dan pencapaian akademik dalam pendidikan tinggi atau pascasekolah dan menghubungkaitkan kelayakan-kelayakan ini secara bermakna. Ia merupakan satu instrumen yang mengklasifikasi kelayakan berdasarkan satu set kriteria yang diiktiraf di peringkat kebangsaan dan menjadi penanda aras terhadap amalan terbaik di peringkat antarabangsa.

Kredit

Ukuran kuantitatif yang melambangkan volium pembelajaran atau beban pembelajaran untuk mencapai hasil pembelajaran tertentu. Satu kredit bersamaan dengan 40 jam pembelajaran. Istilah jam pembelajaran juga dikenali sebagai jam nosional.

Pihak berkepentingan

Pihak yang mempunyai hak atau saham dalam sesuatu perkara, atau mempunyai keperluan, atau ingin sesuatu manfaat.

Pembelajaran formal

Pembelajaran yang disengajakan/program pengajian yang disampaikan dalam satu konteks yang terancang dan berstruktur (pra-sekolah, sekolah rendah, sekolah menengah, kolej teknikal dan universiti) yang boleh membawa kepada penganugerahan formal/kelayakan yang diiktiraf.

Pembelajaran tidak formal

Pembelajaran secara berterusan sepanjang hidup serta pengalaman kerja (juga dikenali sebagai pembelajaran berdasarkan pengalaman). Ia biasanya pembelajaran yang diperolehi secara tidak sengajakan.

Pembelajaran bukan formal

Pembelajaran yang selari dengan sistem pendidikan dan latihan arus perdana. Ianya boleh dinilai tetapi lazimnya tidak akan membawa kepada persijilan yang formal.

Pembelajaran aktif

Model pembelajaran yang memfokuskan tanggungjawab pembelajaran ke atas pelajar

Pembelajaran berpusatkan pelajar

Pelbagai jenis program pendidikan, pengalaman pembelajaran, pendekatan-pendekatan pengajaran dan strategi sokongan akademik yang bertujuan menangani keperluan khusus pembelajaran, minat, aspirasi atau latar belakang budaya pelajar secara individu dan berkumpulan. Umumnya bermaksud kaedah pengajaran yang memindahkan fokus pengajaran daripada guru kepada pelajar.

Penilaian

Penentuan nilai atau keberkesanan sesuatu perkara – biasanya sesuatu program.

Pengalaman pembelajaran menyeluruh

Pengalaman pembelajaran yang holistik dalam kalangan pelajar yang dibentuk melalui gabungan beberapa kaedah pengajaran yang tersepadu.

Pentaksiran

Koleksi, analisis dan interpretasi maklumat bagi sesuatu isu atau hasil.

Pentaksiran formatif

Satu prosedur julat penilaian rasmi dan tidak rasmi yang digunakan oleh pendidik semasa proses pembelajaran bagi menyesuaikan aktiviti mengajar dan pembelajaran untuk meningkatkan pencapaian pelajar. Dilakukan untuk penambahbaikan berterusan ke atas kaedah pengajaran semasa minggu pengkuliahan, pemberat markah perlu diambil secara kecil dan tidak memberi implikasi yang besar kepada gred pelajar.

Pentaksiran sumatif

Proses penilaian yang dijalankan secara menyeluruh pada akhir satu peringkat pembelajaran untuk menentukan tahap pembelajaran dalam kalangan pelajar. Pentaksiran Sumertif mengukur pencapaian hasil pembelajaran berdasarkan kriteria yang ditetapkan dan boleh menggunakan pemberat markah yang besar untuk penentuan gred.

Pentaksiran berterusan

Dilakukan untuk mengukur perkembangan pembelajaran

Program pengajian

Set kursus yang dirangka bagi sesuatu tempoh dan jumlah pembelajaran yang spesifik bagi mencapai hasil pembelajaran yang dinyatakan, yang kebiasaannya menjurus kepada pengiktirafan sesuatu kelayakan.

Tempoh Bermaustatin

Keputusan Mesyuarat Kajian Semula Dasar-Dasar Berkaitan Jaminan Kualiti KPM-MQA Bil. 1/2011 dan Bil. 3/2013 telah menetapkan sekiranya seseorang pelajar sedang mengikuti program dan ingin menukar ke program lain dalam bidang yang sama dengan program yang sedang diikuti tetapi di Institusi Pengajian Tinggi (IPT) yang berbeza; atau pelajar tersebut berhenti belajar daripada pengajian dan kemudiannya ingin menyambung semula pengajian di dalam program lain di peringkat yang sama tetapi di IPT yang berbeza, pemindahan kredit boleh dilakukan tertakluk kepada syarat permastautin iaitu tempoh permastautin di IPT yang menganugerahkan kelayakan mengikut peringkat adalah seperti berikut:

- i. Ijazah sarjana/PhD : 1 semester
- ii. Ijazah sarjana muda : 1 tahun
- iii. Diploma dan sijil : 1 semester

MATLAMAT PENDIDIKAN UKM

Siswazah Beraspirasi Kebangsaan, Berkompeten, Berdaya Saing dan Inovatif.

Matlamat Pendidikan (KRA 1) Siswazah Beraspirasi Kebangsaan, Berkompeten, Berdaya Saing dan Inovatif	Takrif Pernyataan Siswazah UKM menghayati aspirasi kebangsaan, memiliki nilai etika, ilmu pengetahuan, kompetensi, daya inovasi dan daya saing yang memenuhi keperluan negara dan masyarakat sejagat.
Subdomain 1 (Sub-KRA 1.1) Siswazah Beraspirasi Kebangsaan	Siswazah UKM memahami dan menghayati aspirasi negara, serta nilai, etika, profesionalisme yang mendasari pembangunan negara bangsa mengikut acuan budaya kebangsaan.
Subdomain 2 (Sub-KRA 1.2) Siswazah Berkompeten	Siswazah UKM menguasai ilmu terkini, kemahiran praktikal dan kemahiran insaniah tinggi serta sentiasa meningkatkan kompetensi, bersesuaian dengan keperluan negara dan masyarakat sejagat.
Subdomain 3 (Sub-KRA 1.3) Siswazah Berdaya Saing dan Inovatif	Siswazah UKM mempunyai daya inovasi, ciri dan pemikiran keusahawanan, kemahiran komunikasi dalam Bahasa Melayu dan bahasa antarabangsa serta sifat kepimpinan yang menjadi pilihan utama majikan dan pihak berkepentingan.

KERANGKA UMUM DASAR AKADEMIK UKM

I. PENYATAAN DASAR

Dasar Pengajaran dan Pembelajaran (P&P) digubal untuk merealisasikan Wawasan, Misi dan Matlamat Pendidikan universiti bagi mendokong Falsafah UKM.

Dasar ini merangkumi tujuan, skop dan strategi bagi memastikan pelaksanaan dan pengurusan proses pengajaran dan pembelajaran yang berkesan. Asas kepada pernyataan dasar ini adalah penjanaan ilmu melalui pengalaman pembelajaran menyeluruh menggunakan pendekatan yang berpusatkan pelajar bagi melahirkan graduan yang berkeyakinan, berkepimpinan dan berjati diri kebangsaan di persada antarabangsa.

Dasar ini perlu dibaca bersama dengan dasar-dasar lain sedia ada seperti Akta dan Statut untuk setiap sumber yang disenaraikan di dalam dasar ini. Dasar ini juga perlu dibaca bersama-sama dengan peraturan UKM iaitu Peraturan Pengajian Sarjanamuda 2009 (pindaan 2011) dan Peraturan Pengajian Siswazah 2011 serta semua dasar dan garis panduan lain yang diwujudkan.

II. PENGAJARAN, PEMBELAJARAN DAN PENYELIAAN

A. PENGAJARAN:

1. Pengajaran melibatkan perancangan serta perlaksanaan aktiviti yang dirangka secara kreatif dan inovatif berdasarkan bukti untuk meningkatkan ilmu pengetahuan, kebolehan serta kesungguhan pelajar dalam menunaikan tanggungjawab berhubung aktiviti ilmiah serta berkaitan dengan perkembangan diri mereka secara holistik;
2. Pengajaran mestilah dilaksanakan oleh pakar dalam bidang ilmu untuk program pengajian berkenaan;
3. Kualiti pengajaran perlu dipertingkatkan secara berterusan menerusi penyelidikan, pengembangan ilmu dan rujukan kepada amalan terbaik dan dengan mengadakan Sistem Pementoran Pensyarah Terbilang antara pensyarah berpengalaman dengan pensyarah baru.
4. Pengajaran merangkumi proses reka bentuk kurikulum, penyampaian kurikulum, pentaksiran pelajar dan penambahbaikan berdasarkan input yang diperolehi di akhir proses P&P.

B. PENYELIAAN

1. Sistem dan proses penyeliaan melibatkan penyelia yang ditugaskan untuk menyelia penyelidikan, penulisan tesis/disertasi dan membimbing serta menilai pengajian calon.
2. Penyelia boleh terdiri daripada seorang Penyelia Utama dan/atau seorang Penyelia Bersama atau suatu Jawatankuasa Penyeliaan.
3. Penyelia Luar yang merupakan pakar dari luar Universiti boleh dilantik sebagai Penyelia Bersama atau ahli Jawatankuasa Penyeliaan.
4. Penyelia/Jawatankuasa Penyeliaan perlu mengetahui perkembangan penyelidikan pelajar dan memberi sokongan, nasihat serta bimbingan berhubung hal akademik sepanjang tempoh pengajian.
5. Perjumpaan di antara Penyelia Utama dengan pelajar perlu diadakan secara kerap manakala perjumpaan antara Jawatankuasa penyeliaan dengan pelajar perlu diadakan secara berkala, sekurang-kurangnya sekali satu semester.
6. Penyelia Utama atau Pengerusi Jawatankuasa Penyeliaan perlu menyampaikan satu laporan kemajuan calon kepada Sekretariat/Jawatankuasa Siswazah Fakulti/Institut pada setiap semester sepanjang tempoh pengajian calon.

C. PEMBELAJARAN:

1. Pembelajaran meliputi aktiviti pelajar memperoleh ilmu serta kemahiran baru dan kemudiannya mengaplikasikannya secara bermakna dan produktif dalam kehidupan;
2. Pengalaman pembelajaran sama ada secara formal dan tidak formal yang akan diikuti oleh pelajar sebagai sebahagian daripada proses pembelajaran;
3. Pembelajaran yang berkesan akan memupuk keyakinan kepada pelajar untuk membuat keputusan serta menyelesaikan masalah secara bijaksana dan berhikmah; dan
4. Pembelajaran yang berkesan berjaya membina kemahiran serta memupuk sikap yang sesuai yang diterjemahkan melalui kompetensi kemahiran generik dalam kalangan pelajar.

III. FASA REKABENTUK

A. REKA BENTUK DAN PENYEMAKAN KURIKULUM

Pendekatan yang digunakan dalam membangun, menyemak dan menilai kurikulum dengan mengambil kira perkembangan semasa dalam disiplin major dan pengkhususan serta input dan keperluan pihak berkepentingan.

1. Tujuan

Untuk memastikan kurikulum yang dilaksanakan di UKM adalah mengikut keperluan pihak berkepentingan termasuk Agensi Kelayakan Malaysia (MQA). Kurikulum pengajian juga perlu berseiringan dengan perkembangan terkini termasuk hasil-hasil kajian dalam bidang ilmu dalam disiplin pengkhususan yang berkaitan, sama ada yang telah dijalankan di UKM atau di institusi-institusi lain di peringkat kebangsaan dan antarabangsa.

2. Skop

Meliputi semua kursus di peringkat prasiswazah dan pascasiswazah yang ditawarkan di UKM sama ada melalui mod pengajian sepenuh masa ataupun separuh masa atau melalui mod penawaran program pembelajaran terbuka, jarak jauh, eksekutif, modular, industri. Penyemakan kurikulum perlu turut mengambil kira sistem penyampaian kurikulum, persekitaran pembelajaran serta disokong oleh pelbagai strategi P&P yang berpusatkan pelajar. Pendekatan ini bukan hanya untuk memastikan keperluan pelajar yang pelbagai dipenuhi, tetapi turut membawa kepada pembelajaran bermakna dalam diri pelajar berkenaan serta kebolehpasaran mereka dalam kerjaya yang diceburi kelak.

3. Strategi

PTJ berperanan dan bertanggungjawab untuk melaksanakan perkara-perkara berikut:

- 3.1 Membentuk Jawatankuasa Pembangunan Kurikulum bagi program pengajian baru dan Jawatankuasa Penyemakan Program bagi program pengajian sedia ada yang perlu disemak;
- 3.2 Mereka bentuk dan membangunkan kurikulum selaras dengan spesifikasi yang ditetapkan dalam Kerangka Kelayakan Malaysia (MQF) dan standard-standard yang berkaitan;
- 3.3 Mereka bentuk dan membangunkan kurikulum dengan mengambil kira pandangan serta keperluan pihak berkepentingan;

- 3.4 Memastikan semua program disemak sekurang-kurangnya sekali dalam masa lima (5) tahun.
- 3.5 Memastikan setiap program pengajian memenuhi kod amalan dan standard pengajian serta standard program yang ditetapkan oleh MQA atau badan profesional dan dasar-dasar yang dikuatkuasakan oleh Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) dari masa ke semasa;
- 3.6 Memastikan kurikulum memenuhi kriteria pelebaran serta kedalaman sesuatu bidang ilmu. Pelebaran ilmu merujuk kepada keluasan dan integrasi pelbagai cabang ilmu yang berkaitan. Kedalaman ilmu pula merujuk kepada penumpuan berterusan untuk satu-satu cabang ilmu yang diterokai dengan lebih terperinci;
- 3.7 Memastikan sinergi di antara pendidikan dan penyelidikan di dalam proses pengajaran melalui pengajaran berorientasikan penyelidikan dan penyepaduan hasil penyelidikan dalam bidang tujuan berkaitan;
- 3.8 Memastikan Hasil Pembelajaran Kursus (HPK) dipetakan dengan Hasil Pembelajaran Program (HPP) dan kemudian diajarkan dengan kaedah pengajaran dan pentaksiran yang spesifik. Penajaran ini boleh dilakukan menggunakan pelan pentaksiran program;
- 3.9 Memastikan pentaksiran berterusan sekurang-kurangnya 30% dan tidak melebihi 70% bagi kursus yang ditaksir melalui peperiksaan kecuali kursus-kursus yang berasaskan kepada projek dan kemahiran. Untuk kursus-kursus ini, kaedah pentaksiran sumatif mestilah sesuai dengan jenis dan tahap HPK bagi kursus tersebut;
- 3.10 Memastikan Memorandum Persefahaman (MoU) dan Penjanjian Persefahaman (MoA), jika berkaitan, dimeterai di antara UKM dengan institusi pendidikan tinggi yang bekerjasama bagi pembangunan kurikulum dan perlaksanaan program pertukaran melibatkan kedua-dua pihak;
- 3.11 Memastikan Memorandum Persefahaman (MoU) dan Penjanjian Persefahaman (MoA), jika berkaitan, dimeterai di antara UKM dan rakan industri ke atas hak harta intelek, bagi program-program yang memerlukan penglibatan pihak industri seperti program Doktor Falsafah Industri;
- 3.12 Memastikan penubuhan Panel Penasihat Program dengan komposisi yang seimbang mewakili pihak berkepentingan dan badan ikhtisas atau badan profesional, jika berkaitan, dan bermesyuarat sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh satu (1) tahun; dan

- 3.13 Memastikan pihak berkepentingan yang berkaitan dilibatkan dalam reka bentuk dan penyemakan program.

B. PROGRAM PERANTARA AKADEMIK

Program Perantara (*bridging programme*) melibatkan sesi pemantapan ilmu asas atau kemahiran asas kepada segolongan pelajar yang tidak mencapai tahap minimum dalam syarat tertentu kemasukan program yang memerlukan intervensi dalam pengajaran dan pembelajaran supaya pelajar terbabit dapat meneruskan pengajian serta tidak menghadapi masalah akademik yang berat. Pelajar yang perlu kepada program perantara ini boleh terdiri daripada pelajar yang bertukar program. Bagi pelajar yang tidak bertukar program pengajian tetapi amat perlu kepada intervensi proses pengajaran dan pembelajaran, mereka boleh mengikuti program perantara bagi membolehkan mereka meneruskan pengajian dengan jayanya di peringkat sarjana muda atau di peringkat pengajian pascasiswazah.

Bagi memenuhi keperluan pembelajaran tersebut, pelajar boleh diberi peruntukan dalam bentuk sesi intervensi termasuk pengajaran dan pembelajaran untuk memantapkan proses pengajian mereka yang selanjutnya. Peruntukan tersebut dinamakan Program Sokongan Akademik Pelajar.

1. Tujuan

Dasar ini memberi ruang kepada calon yang bersesuaian untuk dipertimbangkan memasuki program di UKM. Bagi memenuhi keperluan pembelajaran, pelajar boleh diberi peruntukan dalam bentuk intervensi termasuk pengajaran dan pembelajaran untuk memantapkan proses pengajian mereka selanjutnya.

2. Skop

Dasar ini meliputi pelajar yang telah diterima dalam program yang ditawarkan oleh UKM dalam situasi-situasi berikut seperti yang diperincikan di dalam Garis Panduan Program Perantara Akademik (rujuk **Lampiran A**).

3. Strategi

Strategi yang boleh dilakukan:

- 3.1 Merancang Program Perantara Akademik untuk pelajar mengikuti program yang diluluskan; dan
- 3.2 Mereka bentuk program selaras dengan keperluan pembelajaran pelajar.

IV. FASA PENYAMPAIAN

A. PENGALAMAN PEMBELAJARAN MENYELURUH

1. Pembelajaran Terimbang

Pembelajaran menyeluruh pelajar UKM amat penting dalam menghasilkan graduan yang seimbang dalam pencapaian akademik dan bukan akademik. Ini juga bertepatan dengan agenda KPM dalam menghasilkan graduan yang seimbang dan holistik dalam semua aspek kehidupan. Paduan pembelajaran kurikulum dan kokurikulum dalam bentuk kursus-kursus peningkatan kompetensi melalui domain Pendidikan Citra UKM (Domain 1 sehingga 6) membuktikan komitmen UKM bagi mewujudkan ruang pembelajaran dan persekitaran pembelajaran yang seimbang.

Melalui Pendidikan Citra UKM, pelajar bebas memilih kursus-kursus Citra bagi melengkapkan sejumlah jam kredit mengikut 6 domain Pendidikan Citra sepanjang tempoh pengajian mereka di UKM. Terdapat perbezaan jumlah jam kredit di antara program profesional dan bukan profesional. Bagi program profesional, pematuhan terhadap keperluan badan profesional atau mana-mana standard program yang terpakai bagi pengajian atau bidang tersebut adalah mengatasi keperluan Pendidikan Citra UKM. Ini bagi memastikan Pendidikan Citra UKM tidak menjaskan keperluan bidang dan akreditasi program berkenaan.

1.1 Tujuan

Pendidikan Citra UKM adalah bagi menghasilkan pelajar yang seimbang dalam semua aspek kehidupan bagi mencapai tujuan berikut:

- 1.1.1 Pembentukan minda dan sahsiah diri pelajar yang peka terhadap keperluan masyarakat sekelilingnya;
- 1.1.2 Mempunyai jati diri kebangsaan dan semangat cintakan negara melebihi kepentingan diri sendiri;
- 1.1.3 Berupaya menghargai ilmu pengetahuan dalam pelbagai bidang, tidak hanya tertumpu kepada bidang ilmu pengetahuan yang diikuti melalui program akademik; dan
- 1.1.4 Membentuk pelajar yang mampu membanggakan UKM melalui peranannya dalam kelompok profesional dan masyarakat umum.

1.2 Skop

Skop pendidikan Citra UKM meliputi kursus Wajib Universiti dan kursus Wajib Citra. Terminologi wajib ini adalah merujuk kepada jumlah keseluruhan jam kredit yang perlu diambil oleh pelajar, kecuali bagi kursus Wajib Universiti, iaitu kursus-kursus yang perlu diambil oleh pelajar bagi memenuhi agenda nasional negara seperti kursus-kursus Tamadun Islam dan Tamadun Asia (TITAS), Hubungan Etnik, Asas Keusahawanan dan Kokurikum Berkredit. Kursus Wajib Citra adalah pelbagai kursus yang ditawarkan di dalam setiap Domain Pendidikan Citra dan pelajar bebas memilih untuk mengambil mana-mana kursus yang ditawarkan oleh mana-mana Pusat Tanggungjawab (PTJ) sepanjang tempoh pengajian mereka di UKM. Ini bagi memberi keluwesan dan kuasa memilih kepada pelajar dalam membentuk sendiri pengalaman pembelajaran menyeluruhnya di UKM.

1.3 Strategi

Strategi pelaksanaan Pendidikan Citra UKM adalah bagi mewujudkan persekitaran penawaran kursus oleh mana-mana PTJ yang bersifat rentas fakulti dan rentas ilmi/disiplin, melalui saluran berikut:

- 1.3.1 Setiap program akademik mempunyai kursus-kursus yang bersifat sepunya yang tidak terlalu spesifik-disiplin dan ditawarkan sebagai kursus Citra;
- 1.3.2 Pembentukan kursus baru oleh mana-mana PTJ untuk dijadikan sebagai kursus Citra;
- 1.3.3 Pembentukan kursus baru oleh mana-mana ahli akademik UKM untuk dijadikan sebagai kursus Citra; dan
- 1.3.4 Penyetaraan kursus sedia ada bagi memenuhi keperluan kursus Citra.
- 1.3.5 Penyetaraan kursus sedia ada bagi memenuhi keperluan kursus Citra: dan
- 1.3.6 Penilaian kursus Citra menekankan kepada domain psikomotor dan afektif

Strategi pelaksanaan Pendidikan Citra UKM bagi pelajar pasca siswazah dilaksanakan melalui penawaran kursus Kaedah Penyelidikan yang wajib diambil oleh semua pelajar pasca siswazah. Kursus ini yang bersifat rentas fakulti dan rentas ilmu/disiplin boleh ditawarkan oleh mana-mana PTJ untuk manfaat bersama beberapa PTJ mengikut gugusan (sains sosial, sains dan sains kesihatan). Kursus ini meningkatkan kompetensi pelajar dengan cara berikut:

- 1.3.7 Memperkenalkan pelajar kepada kaedah penyelidikan yang boleh digunakan untuk penyelidikan akademik dan profesional dengan mengkaji aplikasi,

- kekuatan dan kelemahan kaedah penyelidikan yang berbentuk kuantitatif dan kualitatif
- 1.3.8 Melatih pelajar untuk mereka bentuk dan mengaplikasi kaedah penyelidikan yang bersesuaian
- 1.3.9 Melatih pelajar menilai secara kritis hasil penyelidikan yang diterbitkan

2. Infrastruktur

Pengalaman pembelajaran menyeluruh merujuk kepada pengalaman yang dilalui oleh seseorang pelajar dalam pelbagai ruang dan masa sepanjang pengajian di UKM. Pengalaman ini adalah amat penting bagi mencapai matlamat pendidikan seperti yang diharatkhan oleh UKM. Pengalaman pembelajaran mencakupi makna yang luas dan berbeza mengikut individu pelajar seperti berikut:

- tahap pengajian sama ada prasiswazah atau pascasiswazah;
- mod penawaran sama ada sepenuh atau separuh masa; dan
- ruang pembelajaran di dalam atau luar universiti serta ruang pembelajaran maya.

2.1 Tujuan

Untuk menyediakan panduan dan meningkatkan kesedaran dalam menyediakan persekitaran, suasana dan sokongan kepada semua pelajar dalam suasana yang kondusif supaya mereka:

- 2.1.1 Mencapai HPP seperti yang ditetapkan dan merealisasikan Matlamat Pendidikan UKM;
- 2.1.2 Selesa untuk menimba pengalaman yang membina diri mereka dari segi pengetahuan, kemahiran, sikap dan kerohanian bagi menyerlahkan potensi diri masing-masing secara optimum;
- 2.1.3 Memperoleh pengalaman pembelajaran sejajar dengan keperluan kerjaya dan keperluan mereka untuk meraih kejayaan seterusnya pada masa hadapan;
- 2.1.4 Melalui pengalaman pembelajaran yang menyeluruh ke arah pembentukan keperibadian yang unggul untuk mengharungi kehidupan masa depan; dan

2.1.5 Melalui pengalaman pembelajaran yang membina jati diri dan sifat-sifat keusahawanan berinovasi yang mampu bersaing di peringkat kebangsaan mahupun antarabangsa.

2.2 Skop

Strategi perlaksanaan dasar ini mengambil kira 13 aspek ruang pembelajaran iaitu:

- 2.2.1 Ruang pembelajaran di kolej kediaman;
- 2.2.2 Ruang pembelajaran di fakulti;
- 2.2.3 Ruang pembelajaran sukan dan permainan;
- 2.2.4 Ruang pembelajaran bagi kursus Latihan Industri;
- 2.2.5 Ruang pembelajaran kursus kokurikulum dan aktiviti luar kurikulum;
- 2.2.6 Ruang pembelajaran dalam masyarakat melalui Kesukarelawanan Berteraskan Ilmu;
- 2.2.7 Ruang pembelajaran di alam maya dan persekitaran mudah alih (mobile);
- 2.2.8 Ruang pembelajaran seni dan kebudayaan;
- 2.2.9 Ruang pembelajaran Perpustakaan;
- 2.2.10 Ruang pembelajaran pengantarabangsaan;
- 2.2.11 Ruang pembelajaran keusahawanan dan inovasi;
- 2.2.12 Ruang pembelajaran makmal alami; dan
- 2.2.13 Ruang pembelajaran untuk kebolehcapaian pelajar dalam kategori orang kelainan upaya (OKU).

2.3 Strategi

Strategi bagi memperkasakan ruang pembelajaran adalah seperti berikut:

- 2.3.1 Ruang Pembelajaran di Kolej Kediaman.

Kolej kediaman merupakan tempat tinggal pelajar yang diuruskan oleh universiti. Kolej kediaman adalah juga tempat pembelajaran akademik dan pembinaan kompetensi. Kolej kediaman perlu menyediakan suatu ekosistem

kolej yang dapat membina, mengembangkan dan memperkaya pengalaman pembelajaran pelajar di UKM secara keseluruhannya.

2.3.2 Ruang Pembelajaran di Fakulti/Institut/Pusat Akademik.

Pengalaman pembelajaran di fakulti/institut/pusat akademik perlu diperkaya sedemikian rupa ke arah memantapkan pengetahuan, kemahiran dan sikap dalam kalangan pelajar. Pensyarah perlu berperanan sebagai perekat bentuk pengalaman pembelajaran ke arah perkembangan pelajar yang seimbang dan optimum. Di antara perkara utama yang perlu dilakukan ialah:

- a. Memperkayakan pengalaman pembelajaran melalui penggunaan pelbagai kaedah pengajaran yang mengambil kira kepelbagaian pelajar;
- b. Mengutamakan pembelajaran berpusatkan pelajar dan penglibatan aktif pelajar sepanjang kelangsungan proses pengajaran dan pembelajaran;
- c. Melakukan inovasi dalam pengajaran dan pembelajaran melalui kajian tindakan;
- d. Menyepadukan hasil penyelidikan terkini dalam penyampaian pengajaran dan pembelajaran; dan
- e. Memperkuuh sistem mentor-mentee serta lain-lain aktiviti yang berupa bimbingan serta pengukuhan pencapaian pelajar.

2.3.3 Ruang Pembelajaran Sukan dan Rekreasi.

Ruang sukan dan permainan bermaksud segala kemudahan tempat bersukan dan rekreasi di UKM, fakulti dan kolej kediaman. Melalui sukan dan rekreasi di padang permainan, pelajar akan dapat membentuk sikap berdisiplin, beretika, bekerjasama, hormat-menghormati disamping sihat, cergas dan mempunyai semangat kesukaran yang tinggi. Aktiviti sukan dan rekreasi juga dapat membantu mengeratkan perpaduan dan semangat kekitaan dalam kalangan pelajar. Perkara berikut perlu diambil kira dalam memastikan ruang pembelajaran sukan dan permainan diperkasakan untuk pengajaran dan pembelajaran:

- a. Memperbanyak dan mempelbagaikan aktiviti sukan dan rekreasi secara bersama dengan warga UKM; dan

- b. Memaksimumkan penggunaan sumber dan infrastruktur sukan dan permainan yang sedia ada disamping mempertingkatkannya selaras dengan perkembangan teknologi sukan semasa.

2.3.4 Ruang Pembelajaran Latihan Industri dan Komuniti.

Latihan Industri dan Komuniti (LIK) merupakan satu program yang menempatkan pelajar untuk menjalankan latihan praktikal, amali, klinikal atau kerja komuniti dalam satu-satu organisasi luar UKM yang dipilih dan diselia dalam jangka masa yang ditetapkan sebelum pelajar dianugerahkan ijazah. Matlamat LIK adalah untuk mendedahkan pelajar kepada alam pekerjaan yang sebenar sambil mempraktikkan pengetahuan secara teori kepada amalan serta mempertingkatkan pengetahuan dan kemahiran dalam bidang profesion masing-masing.

Di antara perkara utama yang perlu diambil perhatian ialah:-

- a. Ruang pembelajaran latihan industri perlu menyediakan pelajar pengalaman suasana pekerjaan sebenar dalam disiplin penghususan masing-masing;
- b. Memberi ruang kepada pelajar untuk mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang telah diperolehi dengan agensi luar yang berkaitan;
- c. Memberi peluang kepada pelajar untuk berinteraksi secara profesional dengan pelbagai lapisan pekerja; dan
- d. Menjalin hubungan profesionalisme antara UKM dengan agensi luar

2.3.5 Ruang Pembelajaran Kokurikulum dan Aktiviti Luar Kurikulum.

Ruang pembelajaran kokurikulum dan aktiviti luar kurikulum merupakan ruang aktiviti pelajar di luar pembelajaran formal. Kursus-kursus kokurikulum adalah aktiviti pemboleh atau pemacu kepada pembelajaran kendiri pelajar yang bermatlamat ke arah pemerolehan ilmu pengetahuan dengan penekanan lebih kepada domain afektif dan psikomotor berbanding domain kognitif di samping penekanan terhadap kemahiran generik. Pembelajaran kokurikulum diberi nilai kredit yang berkadar dengan jam pembelajaran dan disusuli dengan proses pentaksiran yang telah ditetapkan, manakala pembelajaran luar kurikulum merujuk kepada pembelajaran bukan formal tanpa komitmen dan tanpa

pentaksiran serta tidak diberi nilai kredit. Penglibatan dalam aktiviti luar kurikulum memberi penekanan kepada pembinaan kemahiran spesifik bagi meningkatkan tahap kompetensi pelajar, melalui kursus atau modul jangka pendek. Keterlibatan pelajar dalam aktiviti yang berteraskan kokurikulum dan luar kurikulum berupaya melatih mereka supaya lebih aktif terlibat dalam semua proses permasyarakatan, ekonomi, sosial dan politik. Kemahiran kompetensi tahap tinggi yang diperolehi melalui aktiviti luar kurikulum diharapkan mampu mejadikan pelajar UKM untuk lebih terkehadapan dalam menyumbang kepada organisasi dan masyarakatnya.

2.3.6 Ruang Pembelajaran dalam Aktiviti Kemasyarakatan

Aktiviti kemasyarakatan melalui kesukarelawanan berteraskan ilmu adalah suatu bidang di mana pelajar menjalankan sesuatu inisiatif keterlibatan masyarakat secara sukarela yang dapat mengaplikasikan ilmu yang dipelajarinya di universiti untuk peningkatan kesejahteraan hidup masyarakat di dalam dan luar negara. Penglibatan pelajar dalam inisiatif kesukarelawanan berteraskan ilmu boleh menyediakan peluang untuk pembelajaran berdasarkan pengalaman (experiential learning) yang amat bernilai dalam peningkatan kompetensi generik dan kebolehpasaran graduan, dan seterusnya melahirkan graduan UKM yang berjiwa murni serta mempunyai tanggungjawab sosial dan dapat menyumbang kepada pembangunan komuniti. Dalam konteks ini pelajar akan sedar kesignifikan peranan yang perlu dimainkannya dalam memajukan masyarakat secara keseluruhannya.

Langkah-langkah yang boleh diambil bagi meningkatkan lagi pembelajaran melalui ruang pembelajaran dalam aktiviti kemasyarakatan masyarakat melalui kesukarelawanan berteraskan ilmu ialah:

- a. Menggalakkan pelajar menjalankan aktiviti yang berorientasikan kemasyarakatan;
- b. Memahami aspek budaya, nilai dan kepercayaan masyarakat berbilang kaum; dan
- c. Menggalakkan pelajar supaya mengambil peluang dan menimba sebanyak mungkin pengalaman dan ilmu yang tidak formal melalui daripada penglibatan aktif dalam aktiviti kemasyarakatan.

Program keterlibatan dan kesukarelawanan berteraskan ilmu yang memenuhi kriteria seperti berikut adalah digalakkan:

- i. menyediakan peluang untuk pembelajaran berasaskan pengalaman yang amat bernilai dalam peningkatan kompetensi generik dan kebolehpasaran,
- ii. mencerminkan tahap penglibatan komuniti yang bermakna sepanjang aktiviti, contohnya melakukan rundingan dengan ahli komuniti, menjalankan analisis aset dan keperluan, dan menjalankan intervensi untuk pemerkasaan ahli komuniti,
- iii. melibatkan pelbagai pihak berkepentingan dalaman dan luar universiti seperti kakitangan, pelajar, NGO, industri, yayasan dan agensi kerajaan.
- iv. memenuhi keperluan tertentu dalam komuniti sasaran, contohnya pemindahan ilmu, perkongsian ilmu atau peningkatan kesedaran yang meningkatkan sosio-ekonomi, kesihatan, pendidikan, teknologi dan persekitaran.
- v. mempunyai potensi kelestarian dan replikasi melalui pemerkasaan ahli komuniti, contohnya menjalankan skim latihan untuk pelatih dan mewujudkan “jaguh masyarakat” untuk meneruskan projek.
- vi. melahirkan graduan UKM yang berjiwa murni serta mempunyai kesedaran dan tanggungjawab sosial.
- vii. meningkatkan imej UKM di peringkat kebangsaan, serantau atau antarabangsa melalui perkongsian pintar dan pemindahan ilmu dua-hala.

2.3.7 Ruang Pembelajaran Maya/Mudah Alih

Ruang pembelajaran maya atau mudah alih merujuk kepada ruang e-pembelajaran yang disediakan untuk menyokong pembelajaran pelajar. Untuk memastikan ruang pembelajaran ini digunakan secara optimum, pelajar dan pensyarah perlu dilengkapkan dengan kemahiran yang diperlukan untuk menyediakan pengalaman pembelajaran secara “pembelajaran teradun” (blended learning), “kelas terbalik” (flipped classroom), pembelajaran melalui MOOC (mobile open online courses), “ruang pembelajaran poket” (pocket learning space), sumber pendidikan terbuka dan kiosk pembelajaran.

2.3.8 Ruang Pembelajaran Seni dan Budaya.

Pembelajaran melalui ruang seni dan budaya merujuk kepada pembelajaran yang formal dan tidak formal melalui penglibatan pelajar dalam aktiviti kesenian dan kebudayaan. Ruang seni dan budaya merangkumi infrastruktur dan kemudahan yang memupuk perkembangan kesenian dan kebudayaan. Penekanan kepada pembelajaran dalam ruang ini dijangkakan bakal melahirkan graduan yang peka kepada persekitaran budaya serta menjadi tunjang untuk kelangsungan seni dan budaya. Langkah yang perlu diambil bagi menggalakkan pembelajaran melalui ruang seni dan budaya ialah:

- a. Mewujudkan lebih banyak ruang untuk pelajar menjalankan dan menyerlahkan bakat seni melalui aktiviti kesenian di dalam kampus; dan
- b. Mempelbagaikan aktiviti kesenian dan kebudayaan merentas kepelbagaian budaya dan latar belakang pelajar.

2.3.9 Ruang Pembelajaran Perpustakaan.

Ruang perpustakaan merujuk kepada segala kemudahan dan perkhidmatan yang disediakan oleh Perpustakaan UKM. Ruang perpustakaan menyediakan pengalaman pembelajaran dari segi koleksi ilmu pengetahuan, penyelidikan, integrasi ilmu, penciptaan ilmu baru mahupun aplikasi ilmu. Perkara berikut perlu diambil kira dalam memperkasakan ruang pembelajaran perpustakaan:

- a. Memaksimumkan penggunaan perpustakaan melalui penyediaan bahan bacaan dalam bentuk fizikal dan maya;
- b. Memaksimumkan kemahiran sumber manusia dan kemudahan infrastruktur perpustakaan sedia ada;
- c. Merancang dan mempelbagaikan aktiviti pembelajaran di perpustakaan; dan
- d. Meningkatkan kemahiran dan kualiti perkhidmatan petugas perpustakaan.

2.3.10 Ruang Pembelajaran melalui Aktiviti Pengantarabangsaan.

Ruang pembelajaran melalui aktiviti pengantarabangsaan merujuk kepada ruang pembelajaran di mana melaluinya pelajar memperolehi pengalaman dan manfaat yang besar dari aktiviti kepelbagaian dan pencampuran budaya dan adat resam dalam kalangan pelajar dari dalam dan luar negara. Proses ini

memperkayakan pengalaman pembelajaran pelajar ke arah menghasilkan pelajar yang berfikiran terbuka dan global.

Aktiviti pengantarabangsaan boleh diperkayakan dengan:

- a. Memperbanyakkan program kerjasama, ijazah berkembar dan program pertukaran pelajar dengan universiti di luar negara;
- b. Meningkatkan jumlah kehadiran pelajar antarabangsa;
- c. Menambah penubuhan pejabat antarabangsa UKM di luar negara yang melibatkan program pertukaran pelajar;
- d. Menggalakkan pelajar menjalani latihan industri, projek ilmiah atau penyelidikan di luar negara;
- e. Menggalakkan aktiviti mobiliti pelajar keluar dan masuk; dan
- f. Memperkaya pengalaman pembelajaran pelajar dengan melantik pengajar antarabangsa dan menghantar pengajar ke luar negara.

2.3.11 Ruang Pembelajaran Keusahawanan dan Inovasi

Pada peringkat asas, ruang pembelajaran inovasi dan keusahawanan menumpukan kepada usaha memberikan pendedahan ilmu asas keusahawanan kepada pelajar serta memupuk minat dan pemikiran keusahawanan khususnya kreativiti dan inovasi. Pemerkasaan ruang pembelajaran inovasi dan keusahawanan boleh dilakukan melalui pembelajaran secara pengalaman yang menekankan kepada aktiviti berikut:

- a. Menekankan pembinaan kerja berpasukan dan kepimpinan;
- b. Menjana pengetahuan asas keusahawanan seperti strategi dan pengurusan serta kewangan;
- c. Membina kemahiran pembentangan lisan melalui promosi produk yang dihasilkan; dan
- d. Menyediakan ruang pembelajaran untuk pelajar sehingga boleh menjadi usahawan.

Manakala pada peringkat lanjutan, ruang pembelajaran keusahawanan lanjutan memberi ruang dan peluang kepada seluruh pelajar untuk menerokai dan

menceburi bidang keusahawanan sebenar. Pelajar perlu membangunkan perniagaan sehingga boleh mendaftarkan perniagaan di Suruhanjaya Syarikat Malaysia. Ia melibatkan aktiviti berikut:

- i. Mempelajari teori keusahawanan secara praktikal;
- ii. Mempraktikan keusahawanan di ruang pembelajaran sehingga menjadi usahawan yang bersifat inkubator seperti di kolej atau di ruangan yang disediakan di dalam universiti;
- iii. Mempelajari secara langsung daripada mentor di industri;
- iv. Menghasilkan produk yang inovatif dan kreatif bukan hanya dari dapatan penyelidikan yang bersesuaian dengan keperluan semasa dan kehendak pelanggan; dan
- v. Membuat lontaran tuntas bicara kepada panel agensi berkaitan dalam mempromosikan produk.

2.3.12 Makmal Alami

Makmal alami (*living laboratory*) merujuk kepada satu pusat mesra pengguna, ekosistem mesra inovasi yang beroperasi dalam satu kawasan seperti bandar, pinggir bandar atau rantau. Makmal alami boleh dikategorikan kepada makmal alami untuk penyelidikan, makmal alami untuk pembelajaran, makmal alami untuk aktiviti khidmat dan makmal alami untuk aktiviti kerohanian. Makmal alami perlu menyediakan ruang untuk perkongsian antara orang awam dan pihak persendirian/institusi bagi berlangsungnya aktiviti-aktiviti yang berkaitan dengan proses pembelajaran yang termasuk juga aktiviti penyelidikan, khidmat dan kerohanian.

Makmal alami perlu mempunyai ciri berikut:

- (a) Penglibatan pihak berkepentingan iaitu syarikat, akademik, sektor awam, dan badan sivik dan pelanggan;
- (b) Kolaborasi hasil dalam penjanaan hasil bermula daripada idea hingga ke pasaran;
- (c) Hasil yang bermanfaat daripada syarikat, akademik, sektor awam, badan sivik dan pelanggan;

- (d) Berada di dalam persekitaran yang sebenar yang mempunyai ciri-ciri bandar, pinggir bandar, luar bandar atau kawasan terpencil dan mempunyai jaringan maya iaitu jaringan sebagai sebuah rantau dalam geografi maya; dan
- (e) Berada dalam domain yang pelbagai konteks dari segi peranan dan operasi.

2.3.13 Ruang Pembelajaran untuk Kebolehcapaian OKU

Ruang pembelajaran untuk kebolehcapaian OKU merujuk kepada kemudahan dan sokongan yang mesra OKU. OKU pula merujuk kepada orang yang mempunyai kekurangan jangka panjang dari segi mental, fizikal, intelektual atau deria yang apabila berinteraksi dengan pelbagai halangan boleh menyekat mereka daripada penyertaan penuh dan berkesan dalam masyarakat.

Antara kemudahan dan sokongan kepada pelajar OKU yang perlu disediakan adalah seperti parkir kereta khas, tandas khas, laluan kerusi roda dan laluan pejalan kaki khas. Selain itu, sokongan dan bantuan sepanjang proses pembelajaran pelajar OKU juga perlu disediakan seperti pembantu rakan sebaya, alat bantuan pembelajaran OKU dan jurubahasa isyarat untuk OKU.

UKM perlu mematuhi Bab 6: Garis Panduan Keperluan Akses Untuk Orang Kurang Upaya (OKU) dalam Garis Panduan dan Peraturan bagi Perancangan Bangunan oleh Unit Perancang Ekonomi, Jabatan Perdana Menteri. Garis panduan lain yang perlu dipatuhi ialah GP-01-5: Garis Panduan Perancangan Reka Bentuk Sejagat (Universal Design) oleh SIRIM, Principles of Universal Design oleh UNESCO dan W3C Web Accessibility Initiative (WAI) serta Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0 oleh Unit Pemodenan Tadbiran dan Perancangan Pengurusan Malaysia (MAMPU).

B. PEMBELAJARAN BERPUSATKAN PELAJAR

Pembelajaran berpusatkan pelajar adalah satu pendekatan pembelajaran yang memerlukan pelajar merancang strategi pembelajaran, pentaksiran dan kadar pembelajaran kendiri untuk mencapai hasil pembelajaran seperti mana yang telah ditetapkan. Dalam melaksanakannya, pelajar mengeksplorasi persekitaran dan entiti di persekitarannya, ruang dan peluang untuk mencipta pengalaman pembelajaran kendiri sesama rakan sebaya dengan bimbingan pensyarah.

1. Tujuan

Untuk memastikan pendekatan pembelajaran yang berkesan ke arah pencapaian HPP dan Matlamat Pendidikan yang telah ditetapkan. Dalam konteks jangka masa panjang, persekitaran pembelajaran berpusatkan pelajar akan dapat melahirkan graduan yang bukan hanya mempunyai kemahiran pembelajaran sepanjang hayat, malahan membentuk graduan yang berdikari dan beretika sejajar dengan tuntutan profesionalisma dan perlaksanaan kurikulum berasaskan hasil.

2. Skop

Skop pembelajaran berpusatkan pelajar meliputi penetapan hasil pembelajaran, reka bentuk kurikulum, perlaksanaan proses pengajaran dan pembelajaran serta strategi pentaksiran yang digunakan dalam menilai proses pembelajaran yang telah berlaku.

3. Strategi

Strategi yang perlu dilaksanakan ialah:

- 3.1 Penawaran program akademik yang mengambil kira keperluan pasaran kerja semasa serta input pihak yang berkepentingan dalam penggubalan kurikulum;
- 3.2 Pengiraan kredit dan jam pembelajaran kursus perlu dibuat mengikut kadar yang ditetapkan dengan mengambil kira semua aktiviti pembelajaran;
- 3.3 Penyediaan program akademik dan kokurikulum yang mempunyai ciri pembelajaran aktif;
- 3.4 Pengajar memudah cara proses pembelajaran berpusatkan pelajar;
- 3.5 Pelajar bertanggungjawab menentukan strategi pembelajaran yang sesuai dengan nasihat dan tunjuk ajar pengajar untuk mencapai hasil pembelajaran dengan memanfaatkan pelbagai sumber di persekitarannya; dan
- 3.6 Perkembangan dan pencapaian hasil pembelajaran pelajar hendaklah direkodkan dalam portfolio pengajaran dan dimaklumkan kepada pelajar dari masa ke semasa.

C. PEMBELAJARAN SEPANJANG HAYAT

Pembelajaran sepanjang hayat adalah segala aktiviti pembelajaran sepanjang hayat, dengan matlamat untuk meningkatkan pengetahuan, kemahiran dan kompetensi dalam lingkungan peribadi, sivik, sosial dan/atau perspektif berkaitan pekerjaan. Pembelajaran sepanjang hayat

meliputi pemberian peluang kedua oleh institusi pendidikan bagi menambahkan kemahiran asas dan menawarkan peluang pembelajaran pada peringkat yang lebih tinggi.

Sebagai sebuah institusi pendidikan tinggi, UKM memperuntukkan sistem formal yang lebih terbuka dan fleksibel supaya peluang pembelajaran boleh ditawarkan kepada pelajar yang berpotensi.

1. Tujuan

Untuk memastikan UKM memberi peluang yang lebih luas kepada calon-calon pelajar yang terdiri daripada pelbagai latar pendidikan termasuk pembelajaran tidak formal dan bukan formal. Peluang ini boleh diberikan melalui saluran Akreditasi Pembelajaran Berasaskan Pengalaman Terdahulu (APPT).

2. Skop

Meliputi saluran APPT yang terbuka untuk program ijazah sarjana muda, sarjana dan kedoktoran. Permohonan yang boleh dipertimbangkan ialah permohonan ke program pengajian yang melangkau satu tahap lebih tinggi daripada kelayakan sebenar, contohnya daripada program diploma ke program ijazah sarjana atau dari program ijazah sarjana muda ke program ijazah kedoktoran.

UKM menguatkuasakan kriteria kemasukan seperti mana yang ditetapkan oleh Kementerian Pendidikan Malaysia seperti berikut:

a. Program di Peringkat Ijazah Pertama

Calon hendaklah berumur 21 tahun ke atas pada tahun permohonan dibuat serta memiliki pengalaman kerja yang berkaitan.

b. Program di Peringkat Ijazah Sarjana

Calon hendaklah berumur 30 tahun ke atas pada tahun permohonan dibuat, memiliki sekurang-kurangnya STPM/diploma/setara dengan pengalaman kerja yang berkaitan.

c. Program di Peringkat Kedoktoran

Calon hendaklah berumur 35 tahun ke atas pada tahun permohonan dibuat, memiliki sekurang-kurangnya Ijazah Pertama dalam bidang yang berkaitan atau setara, dengan 5 tahun pengalaman kerja yang berkaitan.

UKM juga perlu mematuhi prinsip-prinsip teras yang digariskan oleh MQA seperti berikut:

- i. Pembelajaran berasaskan pengalaman terdahulu perlu diiktiraf tanpa mengambil kirabagaimana dan di mana ianya diperoleh, asalkan pembelajaran tersebut adalah berkaitan dengan hasil pembelajaran atau kompetensi;
- ii. Penilaian harus berdasarkan bukti, sama rata, tiada prasangka, adil, fleksibel, sah dan boleh dipercayai;
- iii. Penilaian perlu dijalankan oleh pakar bidang bagi menilai isi kandungan subjek atau bidang kemahiran, dasar dan prosedur;
- iv. Kaedah penilaian perlu mengandungi tahap literasi serta pengalaman para pelajar, justeru itu menyediakan cara-cara untuk pelajar menunjukkan hasil yang diperlukan.
- v. Keputusan perlu dipertanggungjawabkan, telus, serta tertakluk kepada rayuan dan ulasan;
- vi. Maklumat dan perkhidmatan sokongan perlu dipromosikan secara aktif, mudah difahami dan mengenal pasti kepelbagaiannya para pelajar; dan
- vii. Mekanisme penjaminan kualiti perlu jelas dan telus bagi memastikan keyakinan dalam keputusan.

3. Strategi

- 3.1 UKM memastikan penilaian akreditasi pembelajaran terhadap proses saringan pemilihan pelajar dilaksanakan dengan cekap dan telus.
- 3.2 Fakulti/Institut/Pusat menyediakan khidmat penerangan tentang panduan dan spesifikasi program APPT termasuk keperluan untuk menyediakan portfolio calon.
- 3.3 Fakulti/Institut/Pusat menyediakan bantuan akademik bagi pelajar yang memerlukan.

D. e-PEMBELAJARAN

e-Pembelajaran adalah persekitaran elektronik berpusatkan pelajar yang bertujuan untuk meningkatkan keberkesanannya proses dan prestasi pengajaran dan pembelajaran. Persekitaran ini menjadi popular dalam era ICT bagi mencapai hasrat negara dalam membentuk masyarakat berpengetahuan. e-Pembelajaran juga membolehkan UKM menghasilkan graduan yang kompeten, berdaya saing dan inovatif dan seterusnya mencapai kecemerlangan dalam pendidikan tinggi. Maka, UKM sebagai sebuah institusi terkemuka perlu berubah, bersaing di

peringkat global dan menerapkan budaya penggunaan pengetahuan yang optimum. Dalam konteks ini, strategi persaingannya adalah melalui pembangunan dan pengukuhan e-Pembelajaran dalam produk dan perkhidmatan akademik, iaitu graduan dan program pengajian UKM.

1. Tujuan

Pelaksanaan e-Pembelajaran UKM adalah selaras dengan Dasar e-Pembelajaran Negara (DePAN 2.0), yang dibangunkan berdasarkan salah satu inisiatif Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia 2015-2025 (Pengajian Tinggi), iaitu Pembelajaran dalam Talian secara Global (*Globalised Online Learning – GOL*). Dalam konteks pengendalian program pengajian berdasarkan GOL, e-Pembelajaran memainkan peranan yang sangat penting dalam menyediakan pembelajaran terarah kendiri secara terancang dan tersusun bagi memantau dan menilai jam kontak pembelajaran pelajar secara efektif dan inovatif.

2. Skop

Skop Dasar e-Pembelajaran mengandungi komponen seperti berikut:

- a. Infrastruktur dan Infostruktur;
- b. Governans;
- c. Pedagogi dalam Talian;
- d. e-kandungan;
- e. Perkembangan Profesional; dan
- f. Pembudayaan.

3. Strategi

Setiap domain di atas mempunyai tiga bidang fokus dan setiap bidang fokus pula mempunyai beberapa petunjuk prestasi utama (KPI) yang perlu dilaksanakan dan dicapai mengikut fasa yang ditetapkan seperti berikut:

- Fasa Permulaan (2015-2016)
- Fasa Pengisian (2017-2019)
- Fasa Kelestarian (2020)

Kaedah perlaksanaan e-Pembelajaran UKM adalah berdasarkan KPI yang perlu dicapai bagi setiap domain seperti berikut:

a. Infrastruktur dan Infostruktur.

Domain ini memberi tumpuan kepada tiga bidang fokus seperti berikut:

- Internet dan liputan Wi-Fi.
- Platform e-pembelajaran
- Peralatan dan Perisian ICT

Strategi pelaksanaannya adalah:

- Menambah kapasiti jalur lebar internet supaya dapat menyalurkan video berkualiti SD (*standard definition*) dan HD (*high definition*) yang boleh dicapai oleh warga UKM;
- Membangunkan platform e-pembelajaran untuk pelaksanaan MOOC (*mass open online courses*) dan m-pembelajaran atau pembelajaran bergerak (*mobile learning*);
- Memastikan kecukupan peralatan dan perisian ICT untuk tujuan pembelajaran di atas.

b. Governans

Domain ini memberi tumpuan kepada tiga bidang fokus seperti berikut:

- Polisi dan Pelan Tindakan
- Kepimpinan dan Unit e-Pembelajaran
- Sumber Manusia dan Peruntukan Kewangan

Strategi pelaksanaannya adalah:

- mewujudkan pelan tindakan e-pembelajaran yang komprehensif yang ditanda aras dengan standard antarabangsa;
- memastikan unit e-pembelajaran diketuai oleh kakitangan berkompeten dan boleh mengembangkan kolaborasi dengan pihak dalam dan luar UKM; dan
- memperuntukkan sumber manusia yang berkelayakan dan kompeten serta peruntukan kewangan yang sesuai dengan aktiviti yang bakal dijalankan.

c. Pedagogi dalam Talian

Domain ini memberi tumpuan kepada tiga bidang fokus seperti berikut:

- Pembelajaran Teradun
- Kursus Terbuka
- e-Pentaksiran

Strategi pelaksanaannya adalah:

- memantau bilangan kursus yang mempunyai komponen pembelajaran teradun;
- memantau bilangan kursus yang ditawarkan melalui MOOC secara terbuka pada setiap sesi akademik; dan
- memantau penggunaan e-pentaksiran dalam pembelajaran teradun.

d. e-Kandungan

Domain ini memberi tumpuan kepada tiga bidang fokus seperti berikut:

- e-Kandungan Asli
- e-Kandungan Terbuka
- Piawai e-Kandungan

Strategi pelaksanaannya adalah:

- Memantau keaslian e-kandungan dalam kursus yang ditawarkan;
- Memantau bilangan kursus yang mengandungi e-kandungan asli yang ditawarkan secara terbuka
- Mewujudkan standard e-kandungan yang disetarakan dengan standard antarabangsa;

e. Perkembangan Profesional

Domain ini memberi tumpuan kepada tiga bidang fokus seperti berikut:

- Pengetahuan
- Kemahiran
- Amalan

Strategi pelaksanaannya adalah:

- Meningkatkan tahap pengetahuan kakitangan akademik berkaitan TPACK (*Technological Pedagogical Content Knowledge*) dan kemahiran e-pembelajaran asas dan lanjutan;
- Meningkatkan kemahiran e-pembelajaran dalam kalangan pelajar termasuk kemampuan memanipulasi dan menghasilkan kandungan e-pembelajarannya sendiri; dan
- Memantau bilangan kakitangan akademik yang menjadi pengamal pembelajaran teradun dan yang menjalankan penyelidikan dan pembangunan berkaitan bidang ini.

f. Pembudayaan

Domain ini memberi tumpuan kepada tiga bidang fokus seperti berikut:

- Pembudayaan
- Pengiktirafan
- Kesetaraan Penerbitan

Strategi pelaksanaannya adalah:

- Memantau peranan pensyarah dan pelajar sebagai pengguna, penyumbang dan inovator;
- Mewujudkan mekanisma pengiktirafan kepada penggerak e-pembelajaran di peringkat UKM yang boleh bersaing di peringkat kebangsaan dan antarabangsa;
- Mewujudkan dan melaksanakan garis panduan dan mekanisma penyetaraan e-kandungan dengan penerbitan.

E. ETIKA PENULISAN AKADEMIK

Ini melibatkan isu-isu seperti plagiarisme, pemalsuan, fabrikasi, salah laku kepenggarangan dan percanggahan kepentingan dalam kalangan warga Universiti.

1. Tujuan

Dasar ini bertujuan untuk memberikan garis panduan dan meningkatkan kesedaran mengenai etika penulisan dan penerbitan.

2. Skop

- 2.1 Plagiarisme: Perbuatan mengambil idea, proses, hasil dapatan, penulisan tanpa merujuk sumber rujukan yang asal dan mengakui sebagai hasil kerja sendiri;
- 2.2 Pemalsuan: Perlakuan memanipulasi hasil penyelidikan atau proses atau menukar atau mengeluarkan data keputusan supaya hasil penyelidikan tidak mencerminkan hasil yang sebenarnya;
- 2.3 Fabrikasi: Perlakuan untuk mewujudkan data, merekod atau melaporkan data/ keputusan yang tidak wujud;
- 2.4 Salah laku kepenggarangan: Tidak memberi sumbangan yang bererti dalam memberi konsep dan reka bentuk atau menganalisis dan mentafsir data, merangka makalah atau menyematnya secara kritikal terhadap kandungan intelektualnya, dan mengesahkan naskhah makalah tersebut sebelum diserahkan untuk penerbitan; dan
- 2.5 Percanggahan kepentingan: Percanggahan kepentingan berlaku pada mereka yang terlibat dalam proses penilaian rakan sekepakaran, termasuk sebagai pewasit yang menilai sesebuah manuskrip, sekiranya mereka terlibat dalam sesuatu langkah atau kegiatan yang mempengaruhi pengadilan yang dilakukan. Percanggahan boleh melibatkan soal kewangan dengan pihak yang menaja sesuatu penyelidikan untuk keuntungan penaja dan penyelidik dengan membelakangkan kesahihan hasil kajian yang dijalankan.

3. Strategi

3.1 Peranan kakitangan

Kakitangan boleh memainkan peranan untuk mengelakkan perbuatan memplagiati, memalsu dan memfabrikasi dalam kalangan pelajar. Salah laku yang telah digariskan untuk pensyarah UKM seperti dalam Buku Etika dan Amalan Cemerlang Akademik (2010). Antara peranan kakitangan:

- 3.1.1 Perlu mengetahui dan memahami Dasar Etika dan Integriti Penerbitan dan Penulisan UKM;

- 3.1.2 Perlu menjadi contoh dan tauladan kepada pelajar dengan pensyarah sendiri mengelak daripada memplagiat, memalsu dan memfabrikasi dalam penulisan dan penghasilan bahan pengajaran;
- 3.1.3 Memastikan pelajar diberikan maklumat bagaimana hendak mengelak daripada perbuatan memplagiat, memalsu dan memfabrikasi;
- 3.1.4 Memastikan Dasar Etika Penulisan dan Penerbitan UKM mudah diperolehi oleh pelajar;
- 3.1.5 Mengadakan ruang dan peluang untuk pelajar mengikuti kursus penulisan akademik agar pelajar memperoleh pengetahuan dan kemahiran untuk mengelakkan perbuatan plagiarisme, pemalsuan dan fabrikasi;
- 3.1.6 Memastikan penyerahan tugas, kertas projek dan tesis dilampirkan bersama surat perakuan pelajar bahawa pelajar memahami maksud plagiarisme, pemalsuan, fabrikasi dan semua rujukan dalam tugas telah dinyatakan sumbernya;
- 3.1.7 Membuat pelaporan kes etika dan integriti dalam penerbitan kepada Universiti;
- 3.1.8 Memastikan semua makalah yang akan diterbitkan disemak sebaik-baiknya dengan menggunakan perisian antiplagiat; dan
- 3.1.9 Naib Canselor boleh menubuhkan jawatankuasa khas untuk menyiasat aduan berhubung isu penulisan dan penerbitan.

3.2 Peranan pelajar

Adalah menjadi tanggungjawab semua pelajar bahawa hasil penyelidikan, tesis, makalah dan tugas mereka adalah bebas daripada perbuatan memplagiat, memalsu dan memfabrikasi. Pelajar juga bertanggungjawab memastikan proses menjalankan penyelidikan mematuhi etika penyelidikan. Contoh salah laku yang lebih khusus telah digariskan untuk pelajar UKM dalam Kaedah-kaedah Universiti Kebangsaan Malaysia (Tatatertib Pelajar-Pelajar) 1999. Antara peranan pelajar termasuk:

- 3.2.1 Membaca, memahami dan mematuhi Dasar Etika dan Integriti Penerbitan dan Penulisan UKM;
- 3.2.2 Sentiasa peka terhadap plagiarisme, pemalsuan dan fabrikasi;

- 3.2.3 Menguasai kemahiran penulisan akademik melalui kursus atau proses pembelajaran dan pengajaran serta penyelidikan;
- 3.2.4 Mendapatkan bantuan daripada pensyarah sekiranya meragui sama ada wujudnya unsur perbuatan memplagiat, memalsu dan memfabrikasi dalam tugasan;
- 3.2.5 Melaporkan salah laku penulisan dan penerbitan kepada Universiti;
- 3.2.6 Mendapatkan kesahan bebas plagiarisme daripada Jawatankuasa Siswazah Fakulti/Institut; dan
- 3.2.7 Mendapatkan kelulusan Jawatankuasa Etika Penyelidikan Universiti.

F. LATIHAN INDUSTRI DAN KOMUNITI

Latihan Industri dan Komuniti (LIK) merupakan satu program yang menempatkan pelajar untuk menjalankan latihan praktikal, amali, klinikal atau kerja komuniti dalam satu-satu organisasi luar UKM yang dipilih dan diselia dalam jangka masa yang ditetapkan sebelum pelajar dianugerahkan ijazah. Organisasi luar yang dimaksudkan boleh terdiri daripada syarikat-syarikat swasta, badan-badan kerajaan, badan-badan bukan kerajaan (NGO), sekolah-sekolah, hospital termasuk PPUKM, organisasi komuniti dan lain-lain tempat yang diadili kewajarannya. Penempatan LIK boleh juga dilaksanakan dalam agensi-agensi UKM yang bersesuaian dengan matlamat LIK sekiranya usaha mencari penempatan LIK di organisasi luar tidak berjaya.

4. Tujuan

- 1.1. Matlamat LIK adalah untuk mendedahkan pelajar kepada alam pekerjaan yang sebenar sambil mempraktikkan pengetahuan secara teori kepada amalan serta mempertingkatkan pengetahuan dan kemahiran dalam bidang profesion masing-masing. Latihan Industri dan Komuniti juga bertujuan melahirkan pelajar yang mempunyai kompetensi dan kemahiran generik yang diperlukan oleh majikan di samping mendedahkan kepada pelajar pengalaman keusahawanan.
- 1.2. Objektif utama program LIK adalah untuk:
 - 1.2.1 memberikan peluang kepada pelajar mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran akademik dalam alam pekerjaan sebenar;
 - 1.2.2 memberi peluang kepada pelajar belajar dari pengamal dalam bidang masing-masing;

- 1.2.3 mempertingkatkan kemahiran generik dan profesional seperti kemahiran interpersonal, bekerja secara berkumpulan, kemahiran menyelesaikan masalah dan kemahiran keusahawanan;
 - 1.2.4 menghayati nilai etika profesyen masing-masing,
 - 1.2.5 mempertingkatkan peluang pekerjaan;
 - 1.2.6 memberikan pengalaman pembelajaran dalam dunia industri; dan
 - 1.2.7 merapatkan jalinan hubungan universiti dengan industri.
- 1.3. Setelah menyelesaikan LIK, pelajar berupaya:
 - 1.3.1. mempraktikkan teori dan pengetahuan akademik yang dipelajari di tempat kerja di bawah penyeliaan;
 - 1.3.2. mempertingkatkan pengetahuan, kemahiran, sikap dan pengalaman praktikal yang berkaitan dengan bidang pengajian
 - 1.3.3. berinteraksi, berkomunikasi dan bekerja secara berkumpulan secara berkesan dengan pelbagai pihak;
 - 1.3.4. memberi pandangan secara kritis, berkeyakinan, inovatif dan mampu menyelesaikan masalah secara profesional;
 - 1.3.5. mempamerkan etika dan integriti yang tinggi dalam menjalankan tanggungjawab yang diberikan; dan
 - 1.3.6. menghayati pengurusan organisasi.

5. Skop

- 1.1 Semua pelajar peringkat sarjana muda termasuk pelajar antarabangsa di UKM diwajibkan menjalankan LIK bagi satu tempoh yang ditetapkan. Pelajar pascasiswazah pula digalakkan mengikuti latihan industri/komuniti;
- 1.2 Setiap fakulti perlu merangka skop latihan berpandukan kepada kurikulum program akademik. Skop tugas hendaklah memberi peluang kepada pelajar untuk mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran yang dipelajari serta mendapat pendedahan amalan kerja dalam bidang masing-masing;

- 1.3 Latihan industri boleh diberikan jam kredit dengan latihan selama dua (2) minggu bersamaan dengan satu kredit. Jumlah jam kredit yang boleh diberikan tidak melebihi 12 kredit;
- 1.4 Tempoh minimum latihan industri dan komuniti adalah 10 minggu secara berterusan atau kumulatif. Pihak fakulti boleh menetapkan tempoh yang lebih panjang bergantung kepada keperluan pihak-pihak berkepentingan tertakluk kepada tempoh maksimum 24 minggu (bersamaan 12 kredit), atau tertakluk kepada kelulusan Senat;
- 1.5 Pelajar boleh menjalankan latihan industri dan komuniti seawal-awalnya pada tahun kedua pengajiannya dan tertakluk kepada syarat-syarat yang telah ditetapkan oleh fakulti masing-masing;
- 1.6 Pelajar-pelajar yang pernah bekerja dalam bidang yang berkaitan dengan program yang diikuti boleh memohon pengecualian LIK. Kelulusan permohonan tertakluk kepada kriteria fakulti masing-masing.
- 1.7 Pelajar boleh menjalani latihan industri dalam organisasi yang sesuai dengan program pengajian masing-masing dan yang telah disahkan dan mendapat kelulusan daripada fakulti.
- 1.8 Semua aktiviti yang berkaitan dengan LIK hendaklah dikelolakan oleh Jawatankuasa Penyelaras LiK Fakulti. Aktiviti penyelaras termasuklah mempelawa organisasi untuk menawarkan tempat latihan industri kepada pelajar dan menyediakan jadual kerja pelaksanaan LIK di fakulti.
- 1.9 Pelajar akan diselia dan dinilai oleh penyelia organisasi dan juga oleh penyelia universiti. Kedua-dua penyelia akan bertanggungjawab menyelaras, membimbing dan memberi panduan kepada pelajar yang sedang menjalani LIK.
- 1.10 Fakulti boleh memilih kaedah pentaksiran bersesuaian dengan bidang pengajian dan objektif yang hendak dicapai. Antara kaedah pentaksiran yang boleh digunakan adalah:
 - 1.10.1 Laporan penilaian penyelia di organisasi;
 - 1.10.2 Laporan penilaian penyelia di universiti;
 - 1.10.3 Laporan latihan industri oleh pelajar;
 - 1.10.4 Buku log/rekod kehadiran;

- 1.10.5 Pemerhatian di tempat kerja; dan
- 1.10.6 Pembentangan pelajar.

6. Strategi

3.1 Peranan Universiti & Fakulti

- 3.1.1 Mengembangkan jaringan strategik bersama pihak majikan dan pihak industry;
- 3.1.2 Memberi panduan dan merangka pelan latihan kepada pelajar yang menjalani LIK;
- 3.1.3 Memberi latihan persediaan kepada pelajar untuk menghargai persekitaran tempat kerja yang sebenar; dan
- 3.1.4 Memantau dan menilai kemajuan LIK pelajar.

3.2 Peranan Pelajar

- 3.2.1 Mengesah penerimaan tawaran LIK dengan sesebuah organisasi dalam tempoh yang dipersetujui dan tidak menukar tawaran tersebut dengan organisasi lain;
- 3.2.2 Melapor diri di organisasi berkenaan dalam minggu pertama LIK;
- 3.2.3 Memastikan nama baik UKM terpelihara dengan menunjukkan sikap dan tingkah laku yang baik;
- 3.2.4 Melaporkan aktiviti harian dalam buku log dan mendapat pengesahan penyelia di industri; dan
- 3.2.5 Menghantar laporan dan melakukan pembentangan yang diminta dalam tempoh yang dipersetujui.

3.3 Peranan Penyelia

- 3.3.1 Memantau dan menilai prestasi pelajar secara keseluruhan;
- 3.3.2 Menilai kesesuaian tempat latihan di peringkat awal latihan dijalankan; dan
- 3.3.3 Menilai laporan dan pembentangan pelajar untuk tujuan pemarkahan & pentaksiran.

G. KEUSAHAWANAN DAN INOVASI

Bagi peringkat lanjutan, kursus keusahawanan lanjutan ditawarkan untuk pelajar Tahun 2 dan ke atas. Sebanyak empat kursus lanjutan yang ditawarkan merangkumi usaha niaga asas, usaha niaga lanjutan, runding cara Perusahaan Kecil dan Sederhana (EKS) dan juga penulisan kajian kes. Pada peringkat Tahun 1, pelajar telah didedahkan secara menyeluruh asas keusahawanan. Manakala, pada peringkat lanjutan, hanya pelajar yang berminat sahaja akan mengikuti program-program ini. Bermula dengan pembangunan idea perniagaan di peringkat usaha niaga asas dan disambung oleh usaha niaga lanjutan yang memerlukan pelajar membangunkan perniagaan, mendaftar dan mendapat tunjuk ajar dan bantuan dari agensi yang berkaitan.

Terdapat fakulti yang menyetarakan kursus-kursus difakulti dengan kursus-kursus keusahawanan di CESMED. Seperti FST menyetarakan latihan ilmiah dengan kursus usaha niaga lanjutan dan juga kursus rundingcara EKS. Bagi pelajar yang mengikuti kursus rundingcara lanjutan EKS, pelajar-pelajar akan ditempatkan di IKS yang berkaitan dengan bidang program yang diikuti oleh pelajar mengikut fakulti. Pelajar perlu melakukan saringan perniagaan sama ada masalah atau kelebihan syarikat serta membentang, menganalisis dan mendokumentasi cadangan penambahbaikan. Selepas itu dokumentasi akan dihasilkan oleh pelajar dalam bentuk kajian kes.

Inovasi bermula dengan peringkat idea dan berakhir dengan pelaksanaan idea tersebut dalam bentuk zahir yang mengaplikasikan ilmu-ilmu tertentu. Pengaplikasian ilmu untuk menzahirkan idea inovatif adalah dalam bentuk produk teknologi konkret, abstrak seperti konsep, model, pendekatan, strategi, teknik dan harta intelek seperti paten dan hak milik berdaftar.

Dalam konteks dasar ini, definisi keusahawanan adalah seperti berikut:

- i. Pendidikan keusahawanan meliputi aspek pembangunan insan yang berpotensi menjadi usahawan seperti:
 - a. Pembentukan sikap dan ciri-ciri keusahawanan;
 - b. Pembentukan pemikiran keusahawanan yang berciri kreatif dan inovatif;
 - c. Penguasaan kemahiran pengurusan organisasi perniagaan;
 - d. Kebolehan aplikasi vokasional dan kemahiran teknikal untuk menjadi produk atau perkhidmatan perniagaan; dan
 - e. Membentuk nilai moral dan etika dalam menjalankan perniagaan.
- ii. Usahawan sebagai:

- a. Penginovasi yang mencipta produk inovatif berasaskan ilmu sains dan sosial sains;
- b. Penggabung sumber dan pakar;
- c. Pengurus dalam sesebuah organisasi perniagaan dan kerajaan ke arah memajukan organisasi berasaskan pemikiran inovatif;
- d. Usahawan sosial yang menyumbang kepada kebajikan masyarakat; dan
- e. Peniaga.

7. Tujuan

Pendidikan keusahawanan bertujuan untuk membentuk serta menggilap kemahiran berinovasi dan daya keusahawanan.

8. Skop

Skop pendidikan inovasi dan daya keusahawanan meliputi tiga aspek utama:

- 2.1 Pendedahan untuk semua pelajar di semua fakulti;
- 2.2 Kumpulan pelajar tertentu yang menunjukkan minat dan berpotensi untuk memulakan syarikat semasa dalam pengajian; dan
- 2.3 Tenaga pengajar dan pelajar digalakkan mengkomersilkan hasil/produk inovasi dan penyelidikan melalui mekanisma yang telah diwujudkan seperti syarikat pemula (start-up company).

9. Strategi

Kaedah pelaksanaan:

- 3.1 Menawarkan kursus inovasi dan keusahawanan kepada semua pelajar pelbagai peringkat;
- 3.2 Menerapkan dan mengintegrasikan elemen inovasi dan daya keusahawanan dalam semua kursus;
- 3.3 Memantapkan kursus kokurikulum yang berasaskan inovasi dan daya keusahawanan;
- 3.4 Kerja kumpulan yang ahli kumpulannya terdiri daripada pelbagai disiplin ilmu;
- 3.5 Bekerjasama dengan industri;

- 3.6 Menggalakkan penghasilan satu inovasi yang diterima pakai oleh industri; dan
- 3.7 Menyediakan sistem sokongan dan persekitaran untuk merangsang pelajar menjadi usahawan berjaya.

H. PEMINDAHAN KREDIT

Kredit ialah pemberian dan pengakuan yang bersesuaian dengan proses pembelajaran dan pengalaman yang telah dilalui oleh pelajar. Pemindahan Kredit ialah kredit yang telah diberikan oleh satu-satu program ke dalam program yang lain, sama ada semua program itu di dalam UKM atau satu daripadanya di UKM dan yang lain di luar UKM. Pengecualian kredit ialah pengecualian kursus-kursus bagi pelajar-pelajar yang telah melalui proses pembelajaran pengalaman terdahulu. Kredit bagi kursus yang dikecualikan ini tidak dikira dalam pengijazahan. Untuk pemindahan kredit secara menegak, setiap pelajar diberi kebenaran pemindahan atau pengecualian kredit maksimum 30% bagi sesuatu program pengajian. Untuk pemindahan kredit secara mendatar, tiada had kredit ditetapkan tetapi pelajar adalah tertakluk kepada tempoh bermastautin minimum setahun atau dua (2) semester tidak termasuk semester intersesi di UKM.

10. Tujuan

- 1.1 Memudahkan pelajar bergerak dari satu program pengajian ke program pengajian yang lain sama ada di dalam UKM maupun di antara UKM dengan institusi pengajian tinggi lain;
- 1.2 Memberikan kredit yang dikira untuk pengijazahan berdasarkan Akreditasi Pembelajaran Berasaskan Pengalaman Terdahulu (APPT) sekiranya pembelajaran ini setara dengan hasil pembelajaran program pengajian UKM dan pelajar telah dibuktikan mencapai hasil pembelajaran berkaitan;
- 1.3 Membantu pelajar yang telah mendapat kredit pembelajaran dan pengalaman terdahulu untuk pengijazahan dalam tempoh yang lebih pendek dari tempoh yang biasa; dan
- 1.4 Membentuk kerangka, dasar dan prosedur bagi mengadakan perjanjian pemindahan kredit di antara UKM dengan institusi pengajian tinggi lain dan institusi latihan yang diluluskan Senat.

11. Skop

- 2.1 Dasar Pemindahan Kredit disediakan sebagai garis panduan kepada para pentadbir fakulti, institut dan pelajar yang ingin mengikuti program pertukaran pelajar antara

- universiti, menukar program dan mendapatkan pengecualian kursus untuk disetarakan dengan jumlah kredit yang dipindahkan.
- 2.2 Dasar ini diguna pakai ke atas pelajar UKM yang ingin mengikuti program pertukaran pelajar dengan universiti lain, bertukar program di dalam UKM dan mengikuti program ijazah berkembar. Dasar ini boleh juga digunakan ke atas pelajar daripada institusi pengajian tinggi di dalam dan luar negara apabila mereka ingin mengikuti program pengajian di UKM.
 - 2.3 Dasar ini juga boleh diguna pakai ke atas pelajar yang telah melalui pembelajaran terdahulu yang diiktiraf di peringkat pengajian tinggi dalam pelbagai bentuk yang ingin meneruskan pembelajaran di UKM.
 - 2.4 Bagi membina modal insan kelas dunia dan bagi membolehkan UKM mencapai pengiktirafan di peringkat antarabangsa, UKM berlitzam untuk menarik pelajar luar negara mengikuti program pengajian di UKM dan pada masa yang sama menghantar pelajarnya ke negara maju untuk menimba sebanyak mungkin pengalaman dalam tempoh beberapa semester.
 - 2.5 Dasar ini berteraskan prinsip MQF dan hendaklah dibaca bersama dengan dasar-dasar sedia ada yang dikeluarkan oleh Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM), Agensi Kelayakan Malaysia (MQA) dan UKM, Standard Program MQA, Garis Panduan Akreditasi Pengalaman Pembelajaran Terdahulu (APEL) MQA dan Garis Panduan APPT UKM.
 - 2.6 Garis panduan terperinci boleh dirujuk di **Lampiran B**.

12. Strategi

- 3.1 UKM boleh memberikan pemindahan kredit seperti berikut:
 - 3.1.1 Pemindahan kredit untuk pembelajaran bagi kursus yang setara antara dua program yang berlainan di dalam UKM;
 - 3.1.2 Pemindahan kredit untuk pembelajaran bagi kursus yang setara dengan kursus yang telah diambil daripada institusi pengajian tinggi lain yang diiktiraf sama ada di dalam atau luar negara;
 - 3.1.3 Pemindahan kredit untuk kursus yang setara dengan kursus yang telah diambil daripada kolej atau institusi pascapendidikan menengah di dalam atau di luar negara.

- 3.2 UKM boleh memberikan pengecualian kredit untuk pembelajaran bagi kursus-kursus seperti berikut:
- 3.2.1 Pengecualian kursus bagi kursus yang setara dengan kursus yang telah diberikan pemindahan kredit secara mendatar di dalam Klausa 3.1.
 - 3.2.2 Pengecualian kursus bagi kursus yang setara dengan kursus yang telah diambil daripada kolej atau institusi pascapendidikan menengah di dalam atau di luar negara.

I. PEMBANTU PENGAJAR SISWAZAH

Pembantu Pengajar SiswaZah (GTA) ialah pelajar siswaZah yang dilantik oleh PTJ untuk membantu pelaksanaan dan pengendalian kursus-kursus di PTJ. Skim GTA diadakan untuk:

- i) Membantu pengajaran;
- ii) Menjalankan kerja pentadbiran berkaitan dengan kursus yang dikendalikan serta tertakluk kepada tatacara kerja di PTJ;
- iii) Membolehkan GTA akan diselia oleh penyelaras kursus; dan
- iv) Mengikuti kursus induksi atau latihan mengenai pengajaran dan pembelajaran yang membolehkan GTA dibayar mengikut kadar yang ditentukan oleh pihak universiti.

13. Tujuan

Bertujuan untuk memberikan garis panduan mengenai pelantikan pelajar siswaZah sebagai pembantu pengajar yang dinamakan sebagai Pembantu Pengajar SiswaZah (*Graduate Teaching Assistant*). Pelantikan yang dilakukan perlu mengikuti Tatacara Pelantikan Pembantu Pengajar SiswaZah.

14. Skop

Merangkumi syarat pemilihan, pelantikan dan latihan Pembantu Pengajar SiswaZah

15. Strategi

- 3.1 Memilih Pembantu Pengajar SiswaZah dari kalangan pelajar yang layak dan berketerampilan dari segi akademik;
- 3.2 Melatih Pembantu Pengajar SiswaZah melalui program-program pemantapan P&P di UKM; dan

3.3 Pembantu Pengajar Siswazah ditawarkan kepada pelajar melalui skim Zamalah UKM.

V. FASA PENTAKSIRAN DAN PENILAIAN

A. PENTAKSIRAN PELAJAR

Pentaksiran merujuk kepada proses mengumpulkan maklumat daripada pelbagai sumber yang boleh digunakan untuk mengukur prestasi pelajar. Ia juga merujuk kepada pelbagai kaedah yang digunakan untuk mengukur, menilai, dan mendokumenkan kesediaan akademik pelajar sebelum mengikuti sesuatu tajuk kursus, kemajuan pembelajaran pelajar dan perolehan kemahiran pelajar. Tujuan pentaksiran adalah untuk merekodkan tahap pengetahuan, kefahaman dan kompetensi pelajar yang boleh ditunjukkan oleh mereka.

Sistem pentaksiran boleh melibatkan pentaksiran formatif, pentaksiran sumatif, pentaksiran berterusan, pentaksiran kompetensi pelajar dalam sesuatu kemahiran ikhtisas dan profesional, dan kaedah-kaedah pentaksiran lain atau penilaian yang difikirkan adil dan munasabah.

Agihan peratus bagi komponen-komponen yang ditaksir dalam sistem pentaksiran pelajar bagi sesuatu kursus yang diikuti perlu dimaklumkan kepada pelajar menerusi struktur kursus. Bagi kursus yang ada peperiksaan akhir semester, sumbangan komponen peperiksaan akhir semester adalah dari 30% ke 70% kepada jumlah markah keseluruhan.

Pencapaian bagi setiap Hasil Pembelajaran Program (HPP) yang dinyatakan akan ditentukan melalui pemetaan sesuatu kursus dan Hasil Pembelajaran Kursus (HPK) dengan HPP.

Hasil pentaksiran bagi modul Citra UKM yang diperlukan selaras KKM perlu dilaporkan bersama-sama transkrip keputusan rasmi.

1. Tujuan

Dasar ini dibentuk bagi memastikan jaminan kualiti dalam pengurusan sistem pentaksiran dan tanggungjawab dalam pelaksanaan proses pentaksiran. Pentaksiran perlu menyokong pendekatan pembelajaran berpusatkan pelajar. Amalan pentaksiran perlu meliputi peruntukan untuk maklum balas yang membina dan tepat pada masanya kepada pelajar bagi menyediakan ukuran pencapaian pelajar terhadap hasil pembelajaran dan untuk membantu mereka membuat persediaan bagi penilaian seterusnya. Proses pentaksiran juga bertujuan mendapatkan gambaran menyeluruh keupayaan pelajar dan bagi membina keseimbangan antara pentaksiran formatif dan sumatif. Pentaksiran perlu menunjukkan

tahap-tahap pencapaian pelajar dan perlu bermula daripada tugasan-tugasan yang mudah kepada tugasan-tugasan yang rumit.

Tujuan pentaksiran berbeza bergantung kepada pihak yang mengurus dan menggunakan pentaksiran tersebut:

- (a) Pihak pengurusan - Menggunakan pentaksiran sebagai rujukan untuk membuat keputusan dalam proses pembelajaran dan pengajaran serta penganugerahan ijazah.
- (b) Tenaga Pengajar - Menggunakan pentaksiran sebagai alat diagnostik dan maklum balas untuk mengemas kini kaedah pengajaran, mendapatkan bukti pencapaian pelajar dan menjalankan penilaian terhadap pengajaran atau kurikulum.
- (c) Pelajar - Menggunakan pentaksiran untuk memandu proses pembelajaran dan menjalankan pentaksiran kendiri sebelum dinilai melalui pentaksiran sumatif dan lain-lain.
- (d) Penyelidik (merujuk kepada pelajar pascasiswazah penyelidikan) - Menggunakan pentaksiran untuk mengumpulkan data tentang sesuatu ilmu bagi melaksanakan program penilaian atau eksperimen.

2. SKOP

UKM melakukan pentaksiran ke atas program akademik dan modul Citra. Kedua-dua pentaksiran ini menjadi asas kepada pernyataan sumatif yang berkaitan pencapaian matlamat pendidikan. Skop dasar ini merangkumi:

2.1 Pentaksiran Modul Citra

2.1.1 Pusat akademik yang menguruskan Modul Citra perlu bekerjasama dengan fakulti untuk menentukan kaedah dan proses pentaksiran Modul Citra supaya dapat memberikan sumbangan yang bermakna kepada pernyataan misi dan matlamat pendidikan serta falsafah pendidikan Citra iaitu Membina Sahsiah, Membentuk Pemikiran (*Building Character, Shaping the Mind*) .

2.2 Pentaksiran Program Pengajian

2.2.1 Fakulti/institut perlu menentukan kaedah dan proses pentaksiran untuk pentaksiran program pengajian sama ada secara langsung atau tidak langsung.

2.2.2 Fakulti/institut perlu mendokumenkan pelan pentaksiran terkini program pengajian dalam sistem pentaksiran UKM sebagai langkah untuk memantau pencapaian HPP dan/atau HPD serta HPK. Pelan pentaksiran ini boleh digunakan untuk penambahbaikan berterusan (CQI) program pengajian dan membolehkan kad skor bagi setiap pelajar dikeluarkan.

3. STRATEGI

Strategi pentaksiran adalah seperti berikut:

- 3.1 Pentaksiran meliputi ukuran terhadap kompetensi yang ingin dibuktikan pencapaianya melalui pentaksiran sumatif dan/atau pentaksiran berterusan;
- 3.2 Pada masa yang sama, fakulti/institut/pusat perlu memastikan kemajuan pelajar semasa proses pembelajaran dipantau dan penyampaian pengajaran ditambah baik melalui pentaksiran formatif;
- 3.3 Pihak fakulti/institut/pusat perlu memastikan proses moderasi dan memastikan integriti soalan dan pentaksiran sumatif (menangani kelemahan dan salah kefahaman dalam kalangan pelajar terhadap ujian-ujian yang diberikan. Oleh itu, soalan-soalan ujian perlu melalui proses pentaksiran yang teliti dan telus;
- 3.4 Pihak pengurusan fakulti/institut/pusat perlu memantau proses dan prosedur pentaksiran yang menyumbang kepada gred kursus;
- 3.5 Ketua Jabatan/Program bertanggungjawab untuk menyelaras dan memantau amalan pentaksiran serta memastikan amalan pentaksiran adil, berkesan, konsisten dan sesuai serta sentiasa ditambah baik;
- 3.6 Pihak fakulti/institut/pusat akademik perlu mengikut strategi dan rangka masa penyerahan pentaksiran; dan
- 3.7 Tenaga pengajar perlu melaporkan pencapaian dan kemajuan pelajar dengan telus, objektif dan saksama berdasarkan data yang relevan.

B. PENILAIAN PELAJAR

Penilaian pelajar merujuk kepada maklum balas oleh pelajar ke atas penyampaian kursus dan program serta perkhidmatan dan kemudahan yang disediakan oleh Universiti di samping penilaian terhadap tenaga pengajar. Maklum balas ini juga meliputi penilaian pengalaman

terhadap pengalaman pembelajaran yang dilalui oleh pelajar berkaitan kursus atau program tersebut serta penilaian terhadap tenaga pengajar.

1. Tujuan

Kualiti pengajaran dan pembelajaran perlu dipantau secara luaran dan dalaman. Maklum balas pelajar merupakan satu bahagian yang penting dalam proses pemantauan pengajaran dan pembelajaran. Secara khususnya, penilaian pelajar bertujuan:

- 1.1 Menilai prestasi proses pengajaran dan pembelajaran di sesebuah institusi daripada perspektif pelajar;
- 1.2 Menyediakan maklumat yang diperlukan untuk terus meningkatkan prestasi pelajar; dan
- 1.3 Mengemas kini dan menambah baik kurikulum supaya trend sepunya boleh dilihat dan perubahan yang selaras boleh dilakukan merentas kursus dan program pengajian.

2. Skop

- 2.1 Pihak yang terlibat dalam proses penilaian pelajar adalah:

- 2.1.1 Penilaian Kursus - Semua pelajar prasiswazah dan pelajar siswazah yang mengambil kursus.

- 2.1.2 Penilaian Penyeliaan - Semua pelajar siswazah

- 2.2 Kategori yang perlu dinilai oleh pelajar termasuklah:

- 2.2.1 Proses pengajaran dan pembelajaran yang membolehkan hasil pembelajaran yang ditetapkan tercapai.

- 2.2.2 Kualiti penyampaian, kekuatan dan kelemahan strategi pengajaran dan pembelajaran oleh pensyarah.

- 2.2.3 Cadangan terhadap perubahan dalam matlamat dan strategi pengajaran dan pengajaran.

- 2.2.4 Prasarana yang menyokong proses pengajaran dan pembelajaran

3. Strategi

Kaedah bagi mendapatkan maklum balas pelajar boleh dilakukan secara formal atau tidak formal, berstruktur, semi struktur atau tidak berstruktur. Contohnya, soal selidik, kumpulan fokus dan rundingan pelajar. Penilaian pelajar boleh mengguna pakai beberapa strategi:

3.1 Sistem Penilaian Pengajaran dan Penyeliaan

Sistem yang menilai kualiti pengajaran daripada perspektif pelajar. Input yang diperoleh daripada pelajar melalui sistem ini digunakan untuk penambahbaikan berterusan kualiti program pengajian berkenaan.

3.2 Maklum balas pelajar secara tidak formal

Fakulti/Institut/Pusat boleh mendapatkan maklum balas pelajar melalui saluran tidak formal, contohnya dengan menggunakan borang maklum balas yang disediakan oleh fakulti/institut/pusat atau pensyarah yang diedarkan kepada pelajar secara bersemuka mahupun secara dalam talian.

C. PENILAIAN PROGRAM PENGAJIAN OLEH PEMERIKSA LUAR

Penilaian program pengajian oleh pemeriksa luar merujuk kepada proses penilaian yang menggunakan khidmat pakar bidang daripada luar universiti. Pakar bidang ini biasanya terdiri daripada mereka yang mempunyai kepakaran dalam program yang akan dinilai serta mempunyai kelayakan dan reputasi akademik yang tinggi.

1. Tujuan

Proses penilaian program oleh pemeriksa luar yang dilantik bertujuan memenuhi bahagian penting dalam kerangka kerja jaminan kualiti serta dasar, peraturan dan garis panduan UKM.

2. Skop

Pemeriksa luar mesti dilantik untuk semua program pengajian termasuk yang ditawarkan di bawah perjanjian francais dan yang ditawarkan melalui kerjasama dengan rakan kongsi luar. Penilaian oleh pemeriksa luar mestilah dilakukan sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh dua (2) tahun. Proses dan prosedur pelantikan pemeriksa luar boleh dirujuk di **Lampiran C**.

3. Strategi

- 3.1 UKM perlu memastikan pemeriksa luar yang dilantik memenuhi peranan dan tanggungjawab seperti berikut:
 - 3.1.1 Meletakkan tanda aras akademik yang sesuai bagi memastikan peningkatan kualiti dalam program yang dinilai;
 - 3.1.2 Menunjukkan pengetahuan terhadap standard bidang untuk program yang dinilai dan berkongsi amalan baik dalam kalangan Institusi Pendidikan Tinggi di Malaysia dalam menjalankan penilaian program pengajian; dan
 - 3.1.3 Menyediakan laporan penilaian program pengajian dalam tempoh yang ditetapkan oleh UKM.

D. AUDIT DAN AKREDITASI PROGRAM

UKM menjalankan tiga jenis audit dan akreditasi program pengajian iaitu Akreditasi Sementara, Akreditasi Penuh dan Audit Pemantauan Program.

Akreditasi sementara merujuk kepada penilaian program pengajian baru bagi memastikan ia memenuhi keperluan minimum kualiti sebelum mendapatkan Akreditasi Penuh. Ia mesti dilakukan sebelum program tersebut diluluskan oleh Senat.

Akreditasi Penuh ialah penilaian yang dijalankan oleh UKM, MQA atau badan profesional untuk memastikan kurikulum, penyampaian dan pentaksiran program serta aktiviti lain yang berkaitan dengan program pengajian mematuhi MQF, kod-kod amalan MQA dan/atau standard pengajian/program atau keperluan badan profesional, jika berkaitan. Akreditasi penuh perlu dijalankan apabila kohort pertama pelajar yang mengikuti program berkenaan berada pada tahun akhir dan sebelum pelajar tersebut tamat pengajian. Program yang diluluskan akreditasinya oleh Senat atau badan akreditasi berautoriti akan didaftarkan di dalam Daftar Kelayakan Malaysia. Program tersebut juga perlu menjalankan audit pemantauan program apabila tempoh akreditasi yang ditetapkan bersama kelulusan akreditasinya luput.

Audit Pemantauan Program merujuk kepada penilaian yang dijalankan ke atas program sedia ada bagi memastikan program pengajian dapat mengekalkan status akreditasinya untuk satu tempoh yang tertentu seperti yang diluluskan oleh Senat atau badan akreditasi berautoriti.

1. Tujuan

1.1 Tujuan Akreditasi Sementara adalah seperti berikut:

- 1.1.1 Memastikan sama ada keperluan minimum untuk melaksanakan program pengajian dipenuhi oleh UKM sepermula yang digariskan oleh MQA

dan/atau KPM atau badan profesional terutamanya reka bentuk kurikulum. Jika perlu, satu lawatan perlu dilakukan untuk memastikan kesesuaian prasarana yang menyokong program pengajian di UKM.

1.2 Tujuan Akreditasi Penuh adalah seperti berikut:

- 1.2.1 Menguji kenyataan, huraihan, kesimpulan dan aktiviti penambahbaikan yang dicadangkan di dalam Laporan Penilaian Kendiri;
- 1.2.2 Mendapatkan gambaran yang lebih mendalam tentang operasi program pengajian melalui analisis langsung dan interaksi bersemuka;
- 1.2.3 Bagi membolehkan penilaian kualitatif terhadap faktor-faktor yang tidak dapat didokumenkan dengan mudah dalam bentuk penulisan;
- 1.2.4 Memeriksa prasarana berkaitan program pengajian; dan
- 1.2.5 Memastikan program mematuhi MQF, kod-kod amalan MQA dan/atau standard pengajian/program atau keperluan badan profesional.

1.3 Tujuan Audit Pengekalan Program adalah seperti berikut:

- 1.3.1 Memantau dan memastikan pengekalan dan peningkatan program yang telah diberikan akreditasi. Audit pengekalan program yang perlu dilakukan ke atas semua program dan kelayakan yang diberikan akreditasi mesti dilaksanakan sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 3-5 tahun (mengikut tempoh akreditasi program seperimana yang telah diluluskan)

2. Skop

Skop Akreditasi Sementara melibatkan program baru yang ingin ditawarkan. Sementara itu, skop Akreditasi Penuh pula melibatkan program yang pelajar kohort pertama program tersebut telah memasuki tahun akhir pengajian. Audit Pengekalan Program pula dilakukan ke atas program yang hampir tamat tempoh akreditasi. Proses Akreditasi Penuh dan Audit Pengekalan Program ini melibatkan, antara lain, penilaian kendiri serta penilaian dan penyediaan laporan oleh panel penilai. Penilaian ini harus berpandukan suatu kod amalan akreditasi. Contohnya Kod Amalan Akreditasi Program (COPPA) MQA atau yang seumpamanya. Proses ini berakhir dengan perakuan rasmi oleh pihak berautoriti yang memperakankan pengakreditan program tersebut.

3. Strategi:

Strategi untuk audit dan akreditasi program yang boleh digunakan oleh UKM adalah seperti berikut:

- 3.1 UKM perlu menggunakan akreditasi sebagai kaedah untuk menilai kualiti, kebertanggungjawaban dan penambahbaikan program pengajian.
- 3.2 UKM juga perlu menggunakan audit program untuk menganalisis pola pengambilan pelajar untuk program pengajian.
- 3.3 UKM perlu melakukan aktiviti penandaaran bagi memilih model reka bentuk audit dan akreditasi program pengajian yang sesuai dan terkini untuk digunakan dalam pelaksanaan proses audit dan akreditasi program pengajian.
- 3.4 UKM perlu mempertingkatkan kesedaran dalam kalangan PTJ di UKM tentang perkara berikut:
 - 3.4.1 perbezaan di antara Akreditasi Sementara, Akreditasi Penuh dan Audit Pengekalan Program;
 - 3.4.2 kepentingan audit dan akreditasi program bagi keperluan pendaftaran di dalam Daftar Kelayakan Malaysia (MQR).
 - 3.4.3 Kepentingan keperluan dokumen Penilaian Kendiri Program yang berkualiti tinggi mengikut COPPA

VI. PENUTUP

Dasar ini digubal bagi mementukan hala tuju pengajaran dan pembelajaran di UKM untuk tempoh masa lima (5) tahun akan datang.

LAMPIRAN A: Garis Panduan Program Perantara Akademik

1.0

Pendahuluan

Sebagai institusi yang mendukung visi untuk menjadi sebuah universiti terkehadapan yang mendahului langkah masyarakat dan zamannya bagi membentuk masyarakat dinamis, berilmu dan berakhhlak mulia, program pengajian di UKM perlu bersifat lebih luwes, mesra pelajar, dan sensitif kepada keperluan pembelajaran para pelajarnya. Bagi memenuhi keperluan pembelajaran tersebut, pelajar boleh diberi peruntukan-peruntukan dalam bentuk sesi intervensi termasuk pengajaran dan pembelajaran untuk memantapkan proses pengajian mereka yang selanjutnya. Peruntukan-peruntukan tersebut di namakan Program Sokongan Akademik Pelajar atau “Bridging Program”.

2.0

Rasional Program Perantara Akademik Pelajar

Program ini dilaksanakan bertujuan memberi perantara pembelajaran kepada segolongan pelajar yang memerlukan intervensi perantara tersebut. Perantara pembelajaran melibatkan sesi pemantapan ilmu asas atau kemahiran asas kepada segolongan pelajar yang memerlukan intervensi tersebut. Usaha ini penting agar pelajar terbabit dapat meneruskan pembelajaran dengan lebih baik dan berkesan, selamat dari menghadapi masalah akademik yang berat. Pelajar yang perlu kepada program perantara ini boleh terdiri dari segolongan pelajar yang; bertukar program pengajian, dan yang tidak bertukar program pengajian namun amat perlu kepada intervensi proses pengajaran dan pembelajaran sebagai perantara kepada mereka agar dapat meneruskan pengajaran dengan jayanya diperingkat sarjana muda ataupun diperingkat pengajian siswazah.

3.0 Syarat-syarat untuk Pertukaran Program Pengajian

- 3.1 Pelajar boleh menukar program pengajian sekiranya layak dan memenuhi semua syarat untuk diterima belajar dalam satu-satu program pengajian yang dipohon.
- 3.2 Syarat-syarat tersebut merangkumi syarat-syarat Universiti, syarat fakulti dan syarat khas program.
- 3.3 Masih terdapat kuota bilangan pelajar yang belum dipenuhi bagi program pengajian yang dipohon.
- 3.4 Pelajar tidak berada dalam status “gagal dan diberhentikan” semasa membuat permohonan untuk bertukar program

3.5 Pihak kedekanan di fakulti bersetuju menerima pertukaran pelajar terbabit.

4.0 Situasi-situasi yang Memerlukan Program Perantara Akademik

- 4.1 Pertukaran program pengajian. Ada pelajar yang diterima bertukar program yang memerlukan ilmu serta kemahiran untuk meneruskan pengajian dengan jayanya dalam program baru.
- 4.2 Meneruskan pengajian dalam program yang sama, namun pelajar memerlukan sesi pengajaran dan pembelajaran tambahan selain dari masa pembelajaran rasmi bagi memastikan kecemerlangan akademik mereka.
- 4.3 Sebelum pelajar mendaftar mengikuti program pengajian sama ada di peringkat pra siswazah atau pun di peringkat pengajian siswazah. Terdapat segolongan pelajar yang perlu kepada sesi pengajaran dan pembelajaran, atau menduduki kursus-kursus tertentu (pendaftaran kursus secara non-graduating student) sebelum mendaftar mengikuti program pengajian. Pelajar boleh diberi panduan oleh pihak fakulti untuk mendaftar sebagai Pelajar Luar Program (*non graduating students*),

5.0 Domain Program Sokongan Akademik

Program Perantara Akademik terdiri dari tiga domain ia itu; jenis, peringkat, dan bentuk Program Perantara Akademik.

- 5.1 Terdapat dua jenis pendekatan Program Perantara Akademik; Pendekatan untuk meningkatkan motivasi dan kemahiran belajar, dan pendekatan pengisian akademik.
- 5.2 Pendekatan untuk meningkatkan motivasi dan kemahiran belajar merangkumi; pengurusan masa dan pengurusan pembelajaran digalakkan untuk dilaksanakan di peringkat fakulti bagi semua pelajar yang mendaftar untuk mengikuti program pengajian di fakulti berkenaan.
- 5.3 Pendekatan pengisian akademik dikategorikan kepada dua peringkat seperti berikut:

5.3.1 Program Perantara Akademik Pelajar di peringkat Sarjana Muda

- (a) Kursus pra syarat. Sebagai persediaan pelajar untuk mengikuti proses pengajaran dan pembelajaran dalam sesuatu program pengajian yang baru. Pelajar-pelajar terbabit boleh diwajibkan oleh fakulti mengikuti kursus-kursus pra syarat yang telah ditetapkan mengikut bidang pengajian.

- (b) Kursus kompentensi bahasa. (seperti Bahasa Melayu, Bahasa Inggeris, bahasa Arab)

5.3.2 Program Perantara Akademik Pelajar di peringkat Sarjana

Bagi mempersiapkan segolongan pelajar mengikuti proses pengajaran dan pembelajaran di peringkat sarjana dengan jayanya, pelajar terbabit boleh diwajibkan oleh pihak fakulti menduduki kursus-kursus persediaan seperti berikut:

- (a) Kursus kompentensi bahasa. (seperti Bahasa Melayu, Bahasa Inggeris, bahasa Arab)
- (b) Kursus kemahiran penyelidikan dan menganalisis data.
- (c) Mana-mana kursus di peringkat sarjana atau sarjana muda yang dicadangkan oleh pihak fakulti.

5.4 Bentuk-bentuk Program Perantara Akademik.

Program perantara akademik boleh dilaksanakan secara pendaftaran rasmi untuk pelajar mengikuti satu-satu kursus tertentu secara formal di UKM, atau boleh juga dilaksanakan sebagai intervensi di peringkat fakulti (rujuk Bahagian 3.6) yang tidak perlu kepada pendaftaran rasmi.

5.5 Pelajar boleh mengikuti sesuatu kursus sebagai pilihan untuk membantu pembelajarannya dengan melakukan pendaftaran rasmi dengan tiga pilihan status pendaftaran seperti berikut:

- (a) Lulus/Gagal (L/G)

Pelajar mendaftar untuk mengikuti kursus pemantapan terbabit dan boleh dibenarkan menduduki peperiksaan namun gred yang akan diberi kepada pelajar terhad kepada status Lulus atau Gagal.

- (b) Audit (A)

Pelajar mendaftar untuk mengikuti kursus pemantapan terbabit dan boleh memilih untuk menduduki peperiksaan namun gred yang akan diberikan kepada pelajar terhad kepada status Audit.

- (c) Bergred (BG).

Pelajar mendaftar untuk mengikuti kursus pemantapan terbabit dan perlu mengikuti kursus itu sepenuhnya termasuk menduduki peperiksaan. Justeru gred akan diberikan kepada pelajar mengikut struktur penilaian kursus yang ditetapkan.

6.0 Syarat-syarat bagi pelajar yang ingin mengikuti Program Perantara Akademik.

- 6.1 Pelajar telah diterima dalam program yang ditawarkan oleh UKM atau,
- 6.2 Pelajar memenuhi syarat-syarat asas yang telah ditetapkan dalam sesuatu program yang akan diikuti semasa mengemukakan permohonan untuk mengikuti Program Pemantapan Akademik.
- 6.3 Pelajar perlu lulus syarat asas yang telah ditetapkan oleh pihak Fakulti/Pusat/Jabatan.
- 6.4 Sekiranya pelajar terpaksa mengambil masa yang lebih lama untuk bergraduasi, melewati tempoh maksimum pembelajaran, pelajar terbabit perlu mendapat kelulusan fakulti dan senat untuk perlanjutan tempoh tersebut.
- 6.5 Pelajar memenuhi semua syarat yang dikenakan ke atasnya sekiranya pelajar berkenaan ingin mengikuti Program Perantara Akademik, dan dibenarkan mendaftar untuk mengikuti program itu oleh pihak kedekanan.

7.0 Sistem Penaksiran dalam Program Perantara Akademik

- 7.1 Sekiranya perlu, fakulti boleh membina sistem penaksiran khusus bagi membantu pelajar dalam Program Perantara Akademik, seperti ujian saringan dan ujian diagnostik. Ujian saringan memberikan maklum balas tentang segolongan pelajar yang bermasalah dalam kemahiran atau ilmu pra syarat dalam mengikuti sesuatu kursus. Ujian diagnostik pula menentukan punca masalah tersebut dan ia boleh digunakan sebagai panduan untuk menyediakan intervensi pengajaran pembelajaran yang sepadan sesuai dengan punca masalah tersebut.
- 7.2 Fakulti disyorkan untuk menetapkan kompetensi minima (konten, dan kemahiran) sebagai pra syarat untuk mengikuti program pengajian di fakulti terbabit.
- 7.3 Pelajar boleh disyaratkan menduduki ujian kompetensi yang dipersetujui oleh pihak fakulti untuk menilai tahap ilmu atau kemahiran pelajar sebelum diterima masuk/atau bertukar mengikuti program pengajian baharu.

8.0 Penyediaan Program Perantara Akademik.

- 8.1 Program ini boleh dijalankan di peringkat Fakulti/Pusat, atau di peringkat universiti.

- 8.2 Fakulti bertanggungjawab merancang Program Perantara Akademik untuk pelajar yang perlu mengikuti program tersebut.
- 8.3 Program direka bentuk selaras dengan keperluan pembelajaran pelajar. Ini termasuk bagi memenuhi prasyarat sesuatu program, intervensi pembelajaran dan tempoh sesi program pra syarat atau intervensi.
- 8.4 Bagi sesuatu kursus tertentu, sekiranya pelajar perlu kepada intervensi pengajaran pembelajaran untuk memantapkan pencapaian akademik mereka, penyelaras/pensyarah kursus berkenaan boleh memohon untuk mendapatkan tenaga pengajar sokongan (tutor) untuk membantu pelajar-pelajar kursus terbabit.
- 8.5 Pelajar boleh dikenakan bayaran minima untuk mendapat perkhidmatan perantara akademik mengikut kadar yang dipersetujui oleh pihak kedekanan.
- 8.6 Fakulti boleh juga merancang pelaksanaan sesi intervensi dengan Fakulti-fakulti lain yang berkaitan.
- 8.7 Fakulti boleh juga merancang pelaksanaan Program Perantara Akademik dengan Pusat Kembangan Pendidikan (PKP) untuk diselenggarakan secara nyah pusat.

9.0 Imbuhan untuk Program Perantara Akademik

- 9.1 **Tenaga** pengajar / pensyarah yang terlibat dalam Program Peantara Akademik boleh diberi imbuhan mengikut kadar yang sewajarnya, sekiranya keterlibatan mereka untuk mengajar kursus dalam Program Perantara Akademik melebihi beban pengajaran maksima yang ditetapkan di fakulti.
- 9.2 Bagi memastikan ketelusan serta keabsahan dalam pelaksanaan Program Perantara Akademik ini, pihak kedekanan perlu mempersetujui perlaksanaannya di peringkat fakulti serta keterlibatan staf akademiknya.

10.0 Peranan Tenaga Akademik

- 9.3 Tenaga akademik/pensyarah/tutor disyorkan untuk mengenal pasti pelajar yang memerlukan intervensi pengajaran pembelajaran dari kalangan pelajar yang mendaftar dalam kursus mereka.
- 9.4 Seterusnya tenaga akademik memaklumkan kepada pihak kedekanan tentang cadangan perancangan pendidikan sebagai Program Perantara Akademik untuk pelajar terbabit.

9.5 Tenaga akademik perlu mendapatkan persetujuan pihak kedekanan sebelum beliau melaksanakan intervensi Program Perantara Akademik.

11.0 Penutup

Garis Panduan Program Perantara Akademik dibentuk untuk memberi versatili kepada kurikulum pengajian yang ikuti oleh pelajar. Ia berperanan membantu pelajar membina laluan pembelajaran yang mesra pelajar berdasarkan kepada minat dan pencapaian masing-masing. Garis panduan ini akan di semak dari masa ke masa bagi memberi ruang kepada penambahbaikan.

LAMPIRAN B: Garis Panduan Pemindahan Kredit

1.0 PENGENALAN

- 1.1 Salah satu daripada matlamat UKM ialah mengantarabangsaan citra dan sumbangan UKM bagi masyarakat sejagat.
- 1.2 Bagi mencapai matlamat ini UKM telah menyusun strategi pengantarabangsaan pendidikan dan penghasilan mahasiswa berkualiti. Perkara ini turut melibatkan pertukaran pelajar dengan universiti-universiti lain di dalam dan luar negara.
- 1.3 Di samping itu, kemasukan pelajar yang telah mempunyai pengalaman bekerja dan pemegang sijil atau diploma juga akan bertambah berikutan bertambahnya kesedaran untuk menuntut ilmu.
- 1.4 Garis panduan ini juga mengambil kira pekeliling berkaitan Keputusan Dasar Yang Diputuskan Melalui Mesyuarat Kajian Semula Dasar-Dasar Berkaitan Jaminan Kualiti di Antara Pihak KPT Dan MQA bil. 1/2011-bil. 3/2011 (seterusnya dirujuk sebagai Dasar Jaminan Kualiti KPM-MQA).

2.0 LATAR BELAKANG

- 2.1 Nama UKM yang dikenali di persada antarabangsa membolehkan wujudnya permintaan pelajar dari luar negara yang ingin datang ke UKM di bawah program mobiliti dan pertukaran pelajar sama ada untuk mendapatkan kredit daripada UKM atau memenuhi syarat program dwi-ijazah atau program dual-ijazah.
- 2.2 Pelajar UKM juga telah mula pergi ke universiti di luar negara bertujuan mendapatkan pengayaan pembelajaran dan nilai tambah kepada program sedia ada melalui perolehan pengalaman antarabangsa.
- 2.3 Kesedaran terhadap pembelajaran sepanjang hayat pula telah mencetuskan permintaan dalam kalangan pemegang sijil dan diploma untuk melanjutkan pelajaran di UKM melalui pelaksanaan Akreditasi Pembelajaran Berasaskan Pengalaman Terdahulu (APPT) yang dijangka akan bertambah.
- 2.4 Pelajar yang masuk ke UKM melalui program pertukaran pelajar, penawaran program dwi-ijazah atau program dual-ijazah dan saluran pembelajaran sepanjang hayat dari pelbagai negara memerlukan satu dasar atau garis panduan berkenaan pemindahan kredit. Sebarang bilangan kredit yang diluluskan untuk dipindahkan daripada institusi

berkerjasama¹ akan diterjemahkan dalam bentuk pengecualian mata pelajaran atau kursus.

3.0 DEFINISI DAN ISTILAH BERKAITAN PEMINDAHAN KREDIT

- 3.1 Merujuk kepada Kerangka Kelayakan Malaysia (MQF), kredit ialah ukuran kuantitatif yang melambangkan volum pembelajaran untuk mencapai hasil pembelajaran tertentu. Secara umumnya, seseorang pelajar yang melalui proses pembelajaran selama 40 jam dalam satu semester yang bersesuaian dengan Hasil Pembelajaran Program akan diberikan satu (1) kredit.
- 3.2 Pemindahan kredit adalah proses pemberian kredit oleh satu program pengajian kepada program pengajian yang lain sama ada kedua-dua program itu adalah program pengajian UKM atau salah satu daripadanya adalah program di luar UKM. Kredit yang dipindahkan boleh juga termasuk kredit yang diberi berdasarkan prinsip RPL.
- 3.3 Pengecualian kursus adalah proses penyetaraan kursus untuk kredit yang dipindahkan dan disetarakan dengan kursus sedia ada di dalam program pengajian UKM yang diikuti oleh pelajar berkenaan. Kursus yang dikecualikan boleh diambil kira kreditnya untuk memenuhi sebahagian daripada jumlah kredit program yang diikuti.

4.0 SYARAT-SYARAT PEMINDAHAN KREDIT

- 4.1 Syarat-syarat **pemindahan kredit secara mendatar** adalah seperti berikut:
 - (a) Apabila kredit hendak dipindahkan dari satu program ke program lain, hasil pembelajaran dan kandungan kursus yang setara dalam kedua-dua program itu mestilah mempunyai persamaan **tidak kurang daripada 80%**;
 - (b) Apabila pemindahan kredit melibatkan penyetaraan gred kursus:
 - (i) Pelajar yang hendak memindahkan kredit satu-satu kursus mestilah mendapat gred **tidak kurang dari C untuk program prasiswazah atau B untuk program pascasiswazah**; atau
 - (ii) Sekiranya institusi berkerjasama menggunakan sistem ACTS (*ASEAN Credit Transfer System*), UCTS (*UMAP Credit Transfer System*) atau ECTS

¹ Merujuk kepada Institusi Pengajian Tinggi (IPT) yang mempunyai hubungan kerjasama untuk menerima pelajar UKM di bawah program mobiliti. Kredit dan/atau gred yang diperolehi daripada institusi tersebut boleh dipindahkan tertakluk kepada kriteria yang diperincikan di dalam Klause 6.1.

(*European Credit Transfer System*) untuk penyetaraah gred kursus mereka dan maklumat gred sebenar tidak diperolehi atau gred yang diberi lebih rendah daripada gred yang dinyatakan di dalam Klause 6.1(b), penyetaraan gred boleh dilakukan **berdasarkan kedudukan pencapaian pelajar dalam kursus yang diambil** (rujuk Jadual 1); atau

- (iii) Penyetaraan gred boleh dilakukan **berdasarkan markah mutlak**;
- (c) Perbezaan magnitud kredit yang hendak dipindahkan itu hendaklah tidak melebihi 10% dari kursus setara yang ada di UKM. Oleh kerana takrif kredit mungkin berbeza-beza dari satu institusi dengan institusi yang lain, perbandingan magnitud kredit boleh dilakukan melalui Masa Pembelajaran Pelajar (MPP). Jika MPP tidak dapat ditentukan, jumlah kredit untuk menamatkan pengajian boleh digunakan untuk melakukan perbandingan. Sebagai contoh, jika satu-satu institusi memerlukan 200 kredit untuk menamatkan pengajian, manakala di UKM memerlukan 120 kredit bagi program yang setara, maka 1 kredit di UKM bersamaan dengan 1.67 kredit di institusi tersebut;
- (d) **Tempoh sah laku kredit yang dipindahkan ialah 5 tahun**;
- (e) Kredit yang dipindahkan hendaklah daripada program yang mendapat akreditasi oleh MQA, badan profesional berautoriti atau agensi jaminan kualiti di negara berkenaan dan telah diluluskan oleh Senat.

4.2 Syarat pemindahan kredit secara menegak adalah seperti berikut:

- (a) Kursus-kursus yang telah diambil di institusi pascapendidikan menengah boleh mendapat pemindahan kredit secara menegak di UKM berdasarkan pemetaan mata pelajaran yang sesuai jika:
 - (i) Hasil pembelajaran dan kandungan kursus tersebut mempunyai persamaan dengan kursus-kursus di UKM tidak kurang daripada **80%**;
 - (ii) Pelajar yang berkenaan mendapat gred tidak kurang dari **C** atau yang setara dengannya;
 - (iii) Perbezaan magnitud kredit yang hendak dipindahkan itu hendaklah tidak melebihi 10% daripada kursus setara yang ada di UKM. Oleh kerana takrif kredit mungkin berbeza-beza dari satu institusi dengan institusi yang lain, perbandingan magnitud kredit boleh dilakukan melalui Masa Pembelajaran Pelajar (MPP). Jika MPP tidak dapat ditentukan, jumlah kredit untuk menamatkan pengajian boleh digunakan untuk melakukan perbandingan;

- (iv) Kredit yang dipindahkan hendaklah daripada program yang mendapat akreditasi daripada MQA, badan professional berautoriti atau agensi jaminan kualiti di negara berkenaan.
- 4.3 Kredit yang dipindahkan tidak boleh melebihi 30% daripada jumlah keseluruhan kredit bagi satu program tertentu.

5.0 MEKANISMA PERLAKSANAAN

- 5.1 Pelajar yang ingin mendapat pemindahan kredit hendaklah mengemukakan permohonan rasmi kepada dekan fakulti masing-masing atau kepada wakil yang diberi kuasa.
- 5.2 Mekanisma kelulusan pemindahan kredit boleh ditentukan oleh fakulti mengikut kesesuaian masing-masing dan mengikut bidang kursus yang berkaitan.
- 5.3 Kelulusan Senat diperlukan jika pemindahan melibatkan penganugerahan dwi-ijazah, dual-ijazah atau ijazah bersama.
- 5.4 Kelulusan Senat diperlukan jika pemindahan melebihi 30%, atau gred kurang daripada C.

Jadual 1: Skala Gred ACTS (ASEAN Credit Transfer System), UCTS (UMAP Credit Transfer System) atau ECTS (European Credit Transfer System).

Gred yang setara	Peratusan pencapaian pelajar mengikut taburan normal	Penerangan tentang gred
A	10%	CEMERLANG – Pencapaian yang tinggi dengan kelemahan yang boleh diabaikan.
B	25%	AMAT BAIK – Pencapaian lebih tinggi daripada pencapaian purata pelajar keseluruhan dengan kelemahan yang sedikit.
C	30%	BAIK – Pencapaian yang boleh diterima dengan beberapa kelemahan.
D	25%	MEMUASKAN – Pencapaian yang masih boleh diterima dengan kelemahan yang ketara.
E	10%	MENCUKUPI – Pencapaian memenuhi kriteria minimum.
FX	-	GAGAL – Perlukan kerja tambahan sebelum kredit boleh diberi.
F	-	GAGAL – Perlukan kerja tambahan yang signifikan.

LAMPIRAN C: Garis Panduan Penilaian Program Pengajian Oleh Pemeriksa Luar

1.0 Latar belakang

- 1.1 Proses pemantauan, penilaian serta kajian semula ke atas semua program pengajian perlu dilaksanakan bagi memastikan kualiti graduan yang tamat mengikuti program pengajian terbabit mencapai objektif pembelajaran yang ditetapkan serta selaras dengan visi serta misi Universiti Kebangsaan Malaysia.
- 1.2 Proses memantau merujuk kepada usaha untuk mengawasi perjalanan program pengajian bagi memastikan ia dilaksanakan seperti yang dijanjikan.
- 1.3 Proses penilaian merujuk kepada usaha-usaha pertimbangan untuk memberi pandangan serta justifikasi tentang pelaksanaan sesuatu program pengajian.
- 1.4 Proses mengkaji semula merujuk kepada usaha-usaha tinjauan serta pemeriksaan ke atas pelaksanaan sesuatu program pengajian sebelum melaksanakan penilaian terhadap program tersebut.

2.0 Penilai Luar Program Pengajian

- 2.1 Penilai Luar Program Pengajian (PLPP) hendaklah terdiri dari ahli-ahli akademik yang mempunyai kepakaran dalam bidang pengajian berkenaan.
- 2.2 PLPP dilantik bagi melaksanakan tanggungjawab memantau, menilai, serta mengkaji semula sesuatu program pengajian di UKM di semua peringkat; di peringkat sarjanamuda atau di peringkat pascasiswazah.
- 2.3 Semua program pengajian di Universiti Kebangsaan Malaysia perlu dinilai oleh PLPP dari luar universiti.

3.0 Skop Penilaian, Pemantauan, dan Kajian Semula Program Pengajian

Proses-proses tersebut perlu dilaksanakan ke atas:

- (a) Struktur fizikal institusi, fakulti, jabatan, atau pusat di mana program pengajian terbabit dilaksanakan.

- (b) Struktur dan proses pentadbiran, kepimpinan, pengurusan perancangan dan mekanisme penilaian semula.
- (c) Komponen kurikulum seperti sukanan pelajaran, reka bentuk pembelajaran pengajaran, sistem penyampaian kurikulum, sistem pentaksiran dan penilaian, hasil pembelajaran, serta tempoh pengajian.
- (d) Kemajuan dan pencapaian pelajar, kajian kompetensi graduan serta kajian kebolehpasaran graduan.
- (e) Laporan penilaian program dan penilaian kursus.
- (f) Lain-lain maklum balas termasuk kajian jangka panjang berkaitan program pengajian.

4.0 Kaedah Pelaksanaan Penilaian, Pemantauan, dan Kajian semula ke atas Program Pengajian

- 4.1 Secara amnya pendekatan proses-proses yang tersebut di atas perlu dilaksanakan secara sistematik, menyeluruh, tepat dan adil.
- 4.2 Ia juga perlu dilaksanakan mengikut mekanisme yang betul yang melibatkan analisis data kualitatif dan/ atau kualitatif berpandukan sumber-sumber rekod atau dokumen seperti;
 - (a) Dokumen/data penanda aras.
 - (b) Buku panduan program pengajian
 - (c) File program pengajian yang juga boleh di akses secara dalam talian
 - (d) Kurikulum pengajian.
 - (e) Metodologi pengajaran dan pembelajaran.
 - (f) Infrastruktur dan teknologi.
 - (g) Sistem pentadbiran.
 - (h) Perkhidmatan pendidikan yang berkaitan.
 - (i) Rekod penilaian dan peperiksaan.
 - (j) Data pencapaian pelajar.
 - (k) Profil perkembangan pelajar.
 - (l) Data tentang purata tempoh pengajian.
 - (m) Data keciran.
 - (n) Laporan pengalaman pembelajaran pelajar.
 - (o) Data tentang masa yang digunakan oleh pelajar untuk terlibat dalam aktiviti-aktiviti universiti yang diminati.

4.3 Proses ini juga turut melibatkan analisis data kualitatif dan/ atau kuantitatif dari sumber-sumber lain seperti:

- (a) Wakil pelajar.
- (b) Alumni.
- (c) Ahli-ahli akademik / tenaga pengajar.
- (d) Wakil majikan.
- (e) Badan profesional.
- (f) Ibu bapa.

4.4 Pencapaian pelajar perlu dinilai tentang bagaimana ia menyumbang kepada misi institusi, kurikulum pengajian serta hasil pembelajaran.

4.5 Perkembangan pencapaian pelajar perlu dianalisis untuk memberi maklum balas kepada jawatankuasa yang bertanggungjawab membangunkan dasar tentang pemilihan pelajar untuk diterima masuk mendaftar sebagai pelajar UKM.

5.0 Cadangan Prosedur/ Langkah-langkah Proses Penilaian, Pemantauan, dan Kajian Semula Program Pengajian

5.1 Nama PLPP dicadangkan kepada fakulti oleh jawatankuasa program pengajian terbabit untuk mendapatkan persetujuan.

5.2 PLPP perlu dilantik dari kalangan pakar dari universiti di luar universiti.

5.3 Pendaftar UKM melantik PLPP setelah diluluskan oleh Senat UKM.

5.4 Perlantikan dibuat berdasarkan terma-terma rujukan dan syarat-syarat yang ditetapkan.

5.5 Jawatan kuasa program pengajian di peringkat fakulti/institut/pusat yang diketuai Penyelaras/Ketua Program dikehendaki menyediakan Fail Program pengajian bagi semua program pengajian di UKM. Fail ini turut boleh dicapai secara dalam talian

5.6 Jawatan kuasa program pengajian di peringkat fakulti yang diketuai penyelaras/ketua program perlu menyediakan dokumen penilaian kendiri program untuk diberikan kepada PLPP bagi tujuan proses penilaian.

5.7 Dokumen tersebut diberikan kepada PLPP sekurang-kurangnya dua minggu sebelum tarikh penilaian dilaksanakan.

5.8 Dokumen-dokumen sokongan di sediakan untuk tujuan penyemakan oleh PLPP.

- 5.9 PLPP mengkaji, menganalisis, menilai kurikulum program pengajian, dan semua aspek pelaksanaannya berpandukan dokumen-dokumen yang disediakan oleh jawatan kuasa program pengajian.
- 5.10 PLPP diberikan satu jangka waktu yang wajar untuk melaksanakan proses kajian dan penilaian ke atas program pengajian terbabit.
- 5.11 Di akhir pelaksanaan proses penilaian, PLPP membentangkan/melaporkan kepada jawatankuasa program pengajian hasil kajian dan penilaian yang telah mereka laksanakan ke atas program pengajian terbabit.
- 5.12 Laporan PLPP perlu menyatakan kekuatan, kelemahan serta cadangan-cadangan penambahbaikan bagi mengatasi kelemahan program pengajian terbabit.
- 5.13 PLPP menyerahkan laporan hasil proses kajian dan penilaian yang dibuat ke atas program pengajian dalam masa dua minggu selepas proses penilaian dilaksanakan.

6.0 Tindakan Susulan

- 6.1 Setelah menerima laporan dari PLPP, pihak fakulti/institut/pusat perlu mengambil tindakan untuk penambahbaikan seperti yang dicadangkan di dalam laporan PLPP.
- 6.2 Fakulti/institut/pusat perlu mengemukakan alasan serta cadangan/maklum balas sekiranya tidak dapat melaksanakan cadangan-cadangan yang diberi di dalam laporan yang disediakan oleh PLPP.
- 6.3 Satu jawatan kuasa dalaman yang terdiri dari ahli fakulti/institut/pusat di lantik untuk melaksanakan proses penilaian semula ke atas program pengajian selepas enam (6) bulan di nilai oleh PLPP. Jawatankuasa ini bertanggungjawab untuk memantau serta menilai pelaksanaan serta tindakan penambahbaikan seperti yang dicadangkan oleh PLPP.